

www.ccog.org

Apar- Apar gi ariyo 2016.

Weche mokor mawuok e muma dwe mar

jandiko maduong' Be jokristo oningo go ombulu?

OJWANG' Be Nyasaye osejwang'o ng'ato?
Penjoni oa kuom Colins Adair.

Weche mokor mawuok e muma dwe mar

Apar- Apar gi ariyo 2016.

**2. Bob Thiel jandiko maduong'
Be jokristo oningo go ombulu?**

**15. OJWANG' Be Nyasaye osejwang'o ng'ato?
Penjoni oa kuom Colins Adair.**

**21. PUONJ MA WUOK E MUMA
Somo mar 10: Ranyisi ma chopo weche mokor.**

**56. Weche piero ariyo gaboro: ma nyalo miyo lembwa
chopi: mar 5:**

Bob Thiel jandiko maduong' Be jokristo oningo go ombulu?

1.Kaluore gi weche modhiero ng'eyo,nitie chandruok mang'eny e pinyka.Jo siasa mawacho ni gi jo adiera ,temo jiwowa mondo wagone gi ombulu mondo gitiek chandruoge go.

2.E piny ngima, yiero kod chandruoge ma gin kaka dongruok, alwora, lweny, telo mar piny ngima, arita kwe kod jotelo mag piny. Jotelo temo wachonwa ni gin kod riwruogegi ni e mabeoyo.

3.Jotelogi temo mondo girwak jotend dinde e kwumgi.

(a.).Be oningo ja kristo oling' ombulu?

Muma leronwa ni jokristo oningo luwe kaka ne owuotho.(jo philipi 2:5) Ka de kristo ja Amerika kawuono, be

de oling'o ombulu? Kata de en e piny man gi parliament, be de oling'o ombulu ne party moro amora kata jatelo moro?

(b.)E piny U.S.A jomoko paro ni Yesu de oling'o ombulu ne Democratic party nikech party no en mowacho adieri moloyo republicans. Kendo en ema opingo golo ich. Jomoko bende paro ni yesu ne nyalo gocho ne chama moko matindo.

(c.)Be yesu nyalo dhi kama igoye ombulu ma oling' ne ngato ombulu.

Bedo gi Ratiro ok en gima nyien.

Bedo gi ratiro nong'ere kapok kristo obiro.E ndalo mag jo Greek,kendo ndalo go,ong'ere ni nyaka ji te ling' ombulu kaluore gi dwach gi. To Greek no kelo wach ni e piny jo Rumi. E piny,ji ne yiero kendo ne tero mana jo mane idwaro. E piny U.S,bedo gi ratiro ne nitie mana kaka Switzaland

mane ojiwe to jo Greek,to kata mana jo kristo mang'eny bende nokopo wachno kwuo jo Rumi.

(k.)Jomoko e pinje ma wagunda paro ni bedo gi ratiro mar timo gima idwaro en gima owinjore. Be Nyasaye oyie gi wachno? Muma siemowa, "Nitiere yo ma ng'ato nyalo paro ni ber to chutho otere mana e tho.(Ngeche 16:25) Bende osiemowa kendo ni, "ok ni dhano ema chikore kende owuon, (Jeremia 10:23)

Chakrwuok 27:7;Nyasaye nosiemo Adam gi Hawa ni kikcham olemo mar yien mar pogo ber gi rach. To Adam gi Hawa ne ok owinjo Nyasaye. Bange ne giwinjo Satan,nikech ne ok gidwaro winjo Nyasaye nikech ne gin gi thuolo mar yiero.(Chakruok 3:1-6)Ma e wach mokwongo wacho ni dhano ne ni kod thuolo mar timo yiero.

(L.)Onge kama ondiki ni nyasaye nomiyowa thuolo mar timo gima wahero.

Muma nyisowa ni Nyasaye noyiero joge eka oketogi mondo gitelne jogu. Kochakore kuom Enoka,Musa kod David nyaka ne jonabi mochopo kuom Yesu kendo nyaka Jo-ote. Onge kama wayudo ni Nyasaye nomiyo ji thuolo mondo yier joma gihero

(w.)Kaluore gi muma, bedo gi ratiro en gima ok oyiego.Ka Nyasaye noyiero Samwel kaka jatelo/jang'ad bura,ji mang'eny ...

Ne dwaro Ruoth ma gineno kaka jopinje mamoko. Nikech ji ne ok oyie mondo Samwel okwergi gik maricho mane gitimo. Eka Nyasaye nonyiso Samwel ni en ema jogo odage.(1 Samwel 8:1-9) Muma wacho ni,ne en gima rach e nyim

Nyasaye ka ne joge
dwaro jatelo ma gineno
kaka jopinje maoko(1
Samwel 12:17)

(c.)Muma nyisowa ni Nyasaye yiero
jotelo ma en ema ohero ,kendo ma
en gima ok mor dhano(Daniel 4:17).
E piny USA Ker ma ibiro yier en
birobet ng'at ma jamiriambo,kendo
kaka obirotiyo opogore gi gima
owacho.

Muma nyisowa ni nitiere jomoko
mane wacho ni kata gin bende
ginyalo telo mana kaka jotelo moko
ma Nyasaye oyiero

Kwom ranyisi,
Korah(mawuok kuom
jolawi kod jotend
din) oyie kuom goyo
ombulu mar yiero
jotend piny (ma en
gima piny USA, kaka
ranyisi tiyo go)

Bang'e kane ji 250
obedo piny (ma ne
jotelo kata
jochung')nowachone
Musa kod Harun:

3.Ne giriwore
giduto mi Musa gi
Harun, mi
giwachonegi niya

(marang'o
uhedhoru moloyo,
to ng'ato ka
ng'ato kuom
oganda jo Israel
owalni Ruoth
Nyasaye, kendo
Ruoth Nyasaye ni
kodgi giduto. Ere
gima omiyo
ukaoru moloyo jo
Ruoth Nyasaye
duto? (Kwan 16:3)

Nyasaye ne ok oyie kod Korah gi
timne kendo ne owacho ni jogo
duto biro tho (Kwan 16:32). Ji
neparo ni Nyasaye ni gi kum matin
to kata kama Nyasaye ne
okumogi.(Kwan 16:49) Kuro
wayudo ni Nyasaye ne ok oyie ni
dhano mondo obedi gi thuolo mar
yiero jotendgi

v. Muma Manyien Ok Oyie Wach
Mar Bedo Gi Ratiro Mar Yiero

Ka de ni jo kristo ni gi thuolo
mar yiero jotendgi de oler
wachno e Muma Manyien. To
yore mag jo Greek kod jo Rumi
e wachni ne ongere. Wayudo
ni kata mana e Muma
Manyien,Yesu noyiero Joote

kende owuon. Paulo bende nondiko ni Nyasaye noyiero jomoko, Joote, Jonabi kod Jomang'eny mondo otelne ringer Kristo (Jo Efeso 4:12)

Kane idwaro yier ng'ato mondo okaw kar Judas (bang kose ndhogo Yesu kendo odere) Joote ne ok ogoyo ombulu to ne gilowo gima muma wacho niya:

24...A Ruoth Nyasaye, in
ema ing'eyo chuny ji
duto:Nyiswa jal
miseyiero kuom ji
ariyogi....26 Eka
magigoyo ombulu(Tich
Joote 1:24,26)

W.Wayudo ni Joote ne ok owacho ni gin ema ging'eyo chuny ng'ato to mak mana Nyasaye.

S.Jomoko bende osendiko kajiwo ni bedo gi ratiro mar ling'o ombulu en gima Muma oyiego ka gitemo siemo Tich Joote 15. Tich Joote wayudo ni Joote ne obedo piny ka nono wach mar tero Ng'ato nyangu e kinde jo Yahudi kod ogendni.

Jotelo mang'eny notigo e nono wachno.Jomoko to ne paro ni mano en yor bedo gi thuolo mar ling'o

ombulu.E Muma Machon, bende wayudo ni oyie mondo ji otim kamano (Ng'eche 11:14), wasomo bende ni Nyasaye owuon emanetimo kamano(2 Weche Mag Ndalo 18:18-21). To ka kanise puonjo ni tim mar goyo ombulu odhi nyime, to mano nyiso ni gidwaro gimachon odhi nyime.

En wach maber ka wang'iyoy buk mar Tich Joote.

Wang'i siem ma osiemgo Jotend dinde maparo ni gitimo gik ma kare:

38.Emomiyo awachonu ni kik utim ne jogi gimoro marach, to wegiuru aweya, nikech ka gin ma giwacho kendo gitimogi gin mag dhano, to gibiro rumo.(39) To ka gia kuom Nyasaye, to ok unyal loyogi, kata de utim ang'o, to duyud mana ni ukedo gi Nyasaye."(Tich joote 5:38-39).

Jok ma goyo ombulu paro ni ging'eyo chenro mar Nyasaye to kendo giwacho ni ok dhano. We koro wang'i ane gima ne Nyasaye okono samwel eseche mane oyiero ruoth epiny Israel.

6 Kane gichopo, Samwel noneno, moparo ni, "Adier eri ng'at ma Ruoth Nyasaye oyiero eri ochung' e nyimi." To Ruoth Nyasaye nowacho ne Samwel ni, "Kik ing'i wang'e kata borne, nikech asedage. Ruoth Nyasaye ok ng'ichi kaka dhano ng'icho. Dhano ng'iyu ringruok, to Ruoth Nyasaye ng'iyu chuny." (1samwel 16:6-7)

Samwel en ng'at mane Nyasaye oyiero, to kata kamano ne ok ong'eyo ng'at mane Nyasaye dhi yiero. To koso in to ing'eyo moloye?

3. Bedo Gi Ratiro Mar Yiero Ok En Gima Nyasaye Owal

En gima nenorene ni joke maparo ni Nyasaye nomiyo ji thuolo mar goyo ombulu e muma manyien bende paro ni ji dhi goyo ombulu e loch mabiro (E Piny Ruoth)

k. yesu nonyiso jootene ni gibiro bedo jotend dhouidi apar gariyo mag dhout Israel e piny Ruothe.

(Luka 22:30) ka Yesu neyiero jopuonjrene, ji ne ok oyudo thuolo mar yiero (Johana 15:16, 6:70)

Nyasaye emanoyiero Daudi mondo obed Ruoth e Israel ma ok dhano (Tich Joote 13:22) kendo oseyiero mondo obed jatendgi e piny mabiro, (Jeremia 30:91)

Adier Yesu nowacho ni Nyasaye wuoro ema nigi teko mar yiero ni ng'ano ma owinjore gi telo mane piny mabiro. (Mathayo 20:23) To kata kamano mich to Yesu emabiro chiwo. (Fweny 22:12) ok ni ji biro kawogi kendgi.

Loch mar Nyasaye mabiro, onge ng'ato ma nigi thuolo mar yiero kanyo

Nang'o?

Nikech achiel kuom gima omiyo en onge dhano maparo gima Nyasaye dwaro.

(8.).....parou ok e parona, bende yoreu ok e yorena. Nyasaye ema owacho kamano. (Isaya 55:8)

S.E seche ma Yesu ne ni e piny kaka dhano, noyalo wach maber mar Loch Nyasaye kendo okonoji ni mondo olokre owe Richogi(Mariko 1:14-15) Yesu bende ne ok oriwore gi dwach Jotend pinyin ka ne en epiny kaka dhano(Luke 12:13-14)

N.Kata obedo ni Yesu nowacho ni mondo wasol osuru(Mathayo 22:17-21) Ne opuonjo kendo ni piny Ruoth ok enn mar pinyin.(Johana 18:36) Sirikal te dwaro osuru to ok goyo ombulu. (Ka sirikal mari dwaro mondo igo ombulu,onengo ilam Nyasaye e wachni)

K.Yesu nonyiso jopuonjrene ni mondo odhi e piny ngima oyal wach maber ne ji duto(Mathayo 28:19-20)

Yesu ne owacho ni jopuonjrene ni e piny to kik gidhi kaka piny dhi(Johana 17:16)

Jaote Peter, wachni nodonjone kendo nondiko ni kata obedo ni ne en achiel kuom jo Nyasaye, to en achiel kuom jomakelo ler e dhout Nyasaye. Jaote Paulo, to nopuonjo ni pinyin pod ni e mudho(Jo Galati 1:4) Muma siemowa kuom kum ma joma ohero piny biroyudo kod sirikande kendo onyisowa ni waringi waa kuome kendo

wapogre mabor gi timbene(Fweny 18:2-5)

Wangii gima muma puonjo ni birotimore e ndalo mag giko kendo gima jokristo otim.

1.To ng'e malongo ni kinde mag chandruok nobedie e ndalo mag giko

2.Ji nobed joma oherore kendi giwegi,kendo ma ohero pesa. Ginibed joma wuorore kendo ma jong'ayi, kendo mayanyo ji. Bende ok giniwinj jonyuolgi, kendo ok ginibed jomagoyo erokamano, kata joma oluoro Nyasaye

3.Ginibed joma ok ohero jowetegi kendo mamako sadha. Kendo ginibed jokuoth kendo jo owuore, kendo jomahundu, kendo joma ok ohero gik mabeyo.

4.Ginibed andhoke, joma mwomore, kendo josunga, bende ginibed

jomohero raha moloyo Nyasaye. 5. Ginitim gik mamiyo ginenore ka joma oluro Nyasaye, to ngimagi to nonyis ni gionge gi teko mar luoro Nyasaye.(2 Timotheo 3:1-5)

Gik mawayudo e somono parona wach moro ma ni kuom jotelo mag siasa sani kamedo gi ji ariyo manedwaro mondo obed ker epiny America. Wafwenyo ni Nyasaye ok oyie mondo ng'ato oling' ombulu koparo ni timo kamano biro kelonegi dwoko maber e ndalo mag giko to mak mana ni mondo waringi waa kuom jogoP. Paulo wacho ni jo kristo e jo mbetre mag kristo (2 Jo Korintho 5:20)

O.Ja mbetre en ng'a;wayudo duoko koa kuom Merrian-Webstar,kendo olero wachno kama

1.Jatelo makende mayier : en jatim nonro molony kendo ni e ngas mamalo ma sirikal oyiero mondo odhi e piny moro mondo otim nonro ne pinye.

Kata jalony manoyier ne wach moro mogen

2.Jachung' moyier mondo otim nonro ne pinye e piny machielo

Z.Ka in jakristo mar adier to kare in jambetre mar Kristo.

w.Jambetre en jal madhi e piny moro ma opogore kod pinye. Jambetre en jal ma okdonjre e yore mag siasa mar piny ma entiereno kata kaka gidak. Nitie sa mar jo Nyasaye birokawo loch mar pinyin to sechego pok ochopo (Johana 18:36,Daniel 7:17-18) ma biro timore ka Kristo odwogo e dwoke mar ariyo (1 Jo Thesalonika 4:16,Fweny 11:15)

N.To Paulo nondiko ne Jokristo niya;

9.To un dhot moyier,kendo kanyakla mar jodolo mag Ruoth,kod oganda maler mag Nyasaye okawo ka joge,mondo oland timbe madongo mag jal mane oluongou ua e mudho,mi okelou e lerne miwuoro.10.CHON NE OK UN OGANDA, to tinde un OGANDA mabor gi NG'WONO MAR NYASAYE,to koro USEYUDO NG'WONONE. 11.Osiepena akwayou ni kaka un welo

kendo jodak e pinyin,beduru mabor gi gombo mag ringruok,makedo gi chuny pile.12.Timu onengo bed maber ahinya e nyim joma ok oyie, mondo kata obed ni gihango ni un joma richo,to gine timbeu mabeyo,mi gipak Nyasaye chieng' ma obiroe ng'ado bura.13. winjuru chike duto ma jolocho oketo, nikech uhero Ruoth Yesu;adier rituru chike mag Ruodh piny, ma en ng'ama duong' molooyo. 14. Kendo rituru chike mag jotelo ma gin joma en ema okelo mondo okum joma ketho, to opak joma timo maber.15. Nyasaye dwaro mondo timbeu mabeyo omak dho joma ofuwo makia.(1 Petro 2:9-15,NASB) Wendo Kaata Ja Piny Machielo Ok Go Ombulu:

Muma nyisowa mana kamoro achiel mane ogoye ombulu kuom Jaote Paulo.(ka Paulo ne pok olokore) To wang'I ane kaka ne owuoyo tok ka oselokore.

(9)An owuon ne aparo ni onego atim gik moko duto maricho ma anyalo nikech ne amon gi nying Yesu Janareth.(10)Adier mano egima ne atimo Jerusalem. Ne ayudo teko kuom jodolo madongo mi ne aketo jo-Nyasaye mang'eny e jela kendo ka

ne ong'adnegi buch tho to an bende ne ayie ni mondo oneggi. (Tich Joote26:9-10)

Kata obedo ni gik mondik malogo nyiso kum, to mano kende ekama ogoye ombulu ei Mum ate.Kanyo bende ema jo dinde tiyogo to kata kamano gitiyo kode echopo duarogi giwegi ka gimakore gi nying Yesu ja Nazareth etimo timbegi giwegi.

Pinyini ni e lwet ng'at marach.

Ji mang'ny wacho ni en tich jo Kristo mondo og ombulu

Ji ok ong'eyo ni chandruok ma gingo soni biro mana rumo ka wachopo epiny ruoth Nyasaye ma biro. Emomiyo Ja Kristo nyaka wuoth man wuodh yie, ok kuom gik mineno gi Wang' (2Jo Korintho 5:7)Giwacho ni NYASAYE EM DUARO NI MONDO GITIM KAMANO, to Nyasaye ok dwar.

Wang' ane gima Muma wacho.

(3)Nenore ratiro ni un e baruwa moa kuom Kristo mane wakelo. Ok baruwa mondiki gi wino, to ondike gi roho ma ler mar Nyasaye ma ngima. Bende ok onike ekite mopa, to ondike echuny dhano.(4) Wawacho kamano nikech wan gi geno e nyim Nyasaye kuom Kristo(2 Jo-Korintho4:3-4)

J. Wach maberni opand ne jok moketo pachgi e siasa mar pinyin ma en mana mar jachien.

I En ang'o? Jogi ochiwore mana ebwo jachien, to ok Nyasaye. Ok gidew gima ondiki e Muma ma korowadhi somoni.

(2) Chomuru parou kuom gik man malo, to ok kuom gik man e piny.

Muma wacho ni: Thuol machon miluongo ni jachien kata satan ----- en emane owuondo piny ngima (Fweny 12:9)

To dwoko kende ne pinyin en mana ka Yesu odwogo edwoke mar ariyo kendo obiro kod piny Ruodh Nyasaye, To ok jotelo mkag siasa.

Ka jopiny iwuondo gi josiasa kaachiel gi sirikal mar pinyini, to eka giye ma gichiwre ebwo Jachien kendo kaka onyisore ni en ema obirotelone pinyin ma ok Nyasaye. Ji mang'eny keto genogi kuom siasa moloyo Piny Ruodh Nyasaye.

F Jo Kristo onego tim ango'?

Wang'I ane kaka Yesu ne olemo:

(14)Asenyisogi wachni mi piny odoko mammon kodgi nikech ok gin mag pinyin,(15) ok akwayo ni mondo

igolgi epiny ,to akwayo ni mondo iritgi kuom ng'at marach(16)Gin ok gin mag piny mana kaka an bende ok jan mar piny.(17) Walgi gichiwreni kuom adierani- wachni en adiera.(Johana 17:14-17)

Jo Kristo mar adieri niere e piny to ok gin mag piny, to pinyin sani ni elwet satan kaluwore gi gik matimore sani.

Adir mawuok e Muma en ni jo Kristo ok oningo yie gi loch Jachien mar pinyin, bende mano ok eyo ma chopowa e piny Ruodh Nyasaye.

Jo sisa onge gi duoko mak mana duoko ni kuom duok Yesu mar ariyo.

a.Wang'I ane yiero mar U.S.A, e higa mar 2012 kod 2016 eyor sero ombulu.

b. Jogi nonyisi weche mag miriambo mang'eny mi ji mang'eny noyie gi wech ariyo madongo kuom wechego-----

Giriambo ni jo man gi ratiro gin jok ma goyo ombulu, to kata kamano, Muma puonjowa gima ogwenyore gi wachno. Ma en mana ratiro ma jok ma ok chwany ng'ato donjonego jok machwanyogi. Jok ma wach adier

**‘ema nigi wach kuom jok mahimogi.’
Ginyalo chung’ motegno to giluur.**

**d. Ka ng’ato ogoyo ombulu ne ng’at
marach, nyiso ni ogogyo mana
ombulu ne ng’at jachien.(Daily
Rekoning,October,19,2012)**

**En gima moroji ka waneno ni wan gi
ratiro kuom yiero rais ma America.
Jo Kristo mang’eny wacho ni gin gi
ratiro mar yiero ng’at ma gih ero
kata obedo ni ok en gima Muma
oyiego kamano.**

**Koro wang’l ane weche moko ariyo
ma Muma wacho kuom wachni:**

**1.(20) Yaye unune malit, un joma
kwano richo ka gimaber kendo ma
kwano gimaber ka gim rach (Isaya
5:20)**

**2.(2) Kik itim gimoro marach mana
nikech iluoro kama ji ng’enyie,kata
kik iketh bura mana nikech idwaro
chwako kama ji ng’enyie.(Wuok
23:2)**

**Weche ariyo go,’ gin richo’ kendo ok
gin gik ma kare.**

**We wng’l gima Muma puonjo kuom
Jotelo mag Nyasaye:**

**(19)We ang’adni rieko mondo
Nyasaye okonyi.In onengo ibed
jachung’ ni ji enyim Nyasaye
kiterone ywakgi.(20) Bende ongo
ipuongji chike kkod buche, kendo
inyisgi yore moego giluu kod gik
monego gitim.(21)To nyaka iyier ji
mariek kendo moluoro Nyasaye
kuom ji duto. Nyaka gibed jo-adiera
kendo ma ok nyal chamo asoyo. Gin
e ma mondo iketgi jotend ji. Jomoko
kuomgi onego rit ji alufu achiel,
achiel,to moko ji mia, mia, kendo
jomoko ji piero abich abich, to moko
ji apar apar.(Wuok 18;19-21)**

**(2)Roho mar Ruoth Nyasaye em
miya wech ma awacho kendo
wachne nie dhoga.(3)Nyasach
Jakobo, Lwanda mar Israe,oseloso
kowacho niya,’Ka Ruoth rito ji gi
bura ma kare nikech oluoro
Nyasaye.(2 Samwel 23:2-3)**

**(14) To ka joga miluongo gi nyinga
obolore ka lama kendo dwara ka
giweyo yoregi maricho, eka nawinji
epolo mi nawenegi richogi kendo
nares pinygi(2 Weche mag ndalo
7:14)**

**Lokruok kod lamone piny ema jo
U.S.A. onego tim nikech mono e
gima Muma oyiego.(Habakkuk 2:6-**

8, Daniel 11:39) kendo mano dwarore nyaka ne opinje ma osiepene kaka UK,Canada,Australia kod Newzeland. Piny mangima oningo lokre. (cj, Tich Joote 17:30)

Kata obedo ni ji mang'eny ong'eyo ni en rator margi mar ling'o ombulu, (To ratirono okolere eMuma.)

Jomoko ok dew weche mokor ma wuok e Muma masiemonwa kaka josisa biro chalo endalo mag giko.

(12) Joga to nyithindo ema thiro,kendo mon e jotendgi. A yaye joga, jotndu wuondou kendo kendo gimiyo ubayo yo monego ulu.(Isaya 3:12)

(16)Jotend jogi osewitogi omiyo joma oneg tel negi ok ong'eyo gima onego gitim(Isaya 9:16)

En gima ong'ere ni Isaya nokoro wach kuom jotelo mane biro telnegi marach. To ma egima jo siasa bko jotelo mamoko timo.

En adieri ni ruodh Nineve(Jonah 3:5-6) Jotend jo siasa noe olando lokruok mar lamo kod riyo kech. To jomoko kuomgi ne ok oyie gi wachno. Mano en gima tekne ji timo. 'Mak mana ka kethruok mane okor hie ochopo.'

Nyasaye ema biro yiero jok ma owinjore bed e offise, To ng'at machal kamano onyalo bedo ng'at ma ji ok ohero.

(17) Nikech mano ewach mane malaika ma jarit ong'ado mondo ji modak epiny ong'e ni Nyasaye maduong' molooyo ema nigiloch kuom pinje duto ma epiny ka. Onyalo keto ng'at ang'ata modwaro mondo obed ruoth kata obedo ni en dhano a dhana.

Ka ji king'o ombulu, to ginyalo yiero mogwenyore gi dwaro mar Nyasaye. Jo Nyasaye oningo kik ked gi Nyasaye.(Tich Joote 5:39)

E higni mag 1970, ne ling'o ombulu to ne ok aling'one jatend chike,To de agochone mng'atno , kare dee agochone ng'at mane bang'e odonjore kendo okwedo matek Kanisa Nyasaye, ma an bende ne an e kanyakano. To ne agoyone Nyasaye erokamano nikech ne ok agochne ng'at mane odwogo osando Kanisa Nyasaye.(Pare ni mano kende ekama ne ok agoyoe ombulu)

L.Wang'I ane jok majiwo ni ji obed gi ratirono:

Wang'eyo wab\duto ni josiasa riambo kendo bang' to gitelone gi marach. To mano en gima pod dhi

nyima nyaka chil kawuononi. Gima chalo kamano waparo mana ka wasetero ng'ato. (Som wachni, Bookman.JGM, onRomny: Campaign at ite cynical worst,"AtlantaJournal constitution,October,31,2012)

Iwacho ni jo siasa gin jo miriambo kendo ni gitelone ji marach. Ooyo, ok giduto. To kata kamano ok en gima Nyasaye oyiego mondo ji oriambo kendo otelne ji eyo marach. Mano ok en gima moro jal moyierno kende, to omoro nyaka jok ma wacho ni nigi ratiro mar yiero. To Muma wacho malong'o ni dhano ok nyal tieko chandruok ma en-go, to mak mana Nyasaye . Yesu biro duogo kaka Ruodh ruodhi ma ok oyier gi dhano.(Fweny 17:14) kendo chandruok duto ma dhano osebedogo, norum ka Yesu oduogo kndo ka piny Ruodh Nyasaye ochopo.

(3) Ne awinjo duol maduong' moa e kom duong' ka wacho niya, Koro Nyasaye osebiro dak gi ji, obiro dak koagi kendo ginibed joge ,Nyasaye owuon biro bet kodgi mi obed Nyasachgi (4) Enoywe pi wang'gi duto kendo thoa kata ywak kata nduru kata rem ok nochak obedie nikech gik machon oserumo(5) Eka jal mane obet e kom duong'nowacho niya,"Neuru,A loso gik moko bed

manyien" Bende nokona ni,'Ndik wachno nikech wechgi gin weche migeno kendo ma adiera,"(Fweny 21: 3-5)

Kata obedo ni oyir jasiasa moro maber manade to gik mawsomo malong'o onge dhano ma nyalo timo.

K a jo kristo ok oningo go ombulu,to kare onego watim ang' kuom jotelo? Lemnegiuru alema.

Wang'I ane gima Paul nje ondiko kuom wachni.

- (1) Koro wach mkwongo ma akwayo en ni mondo ji oter ywak ir Nyasaye ka gilemo kendo gisayo ni ji duto kendo giyoyo erokamano(2)Nyaka gilem ni ruodhi gi jotelo duto mondo wadag enigma mokwe kendo moboch kwaluoro Nyasaye kendo ka wan jomodimbore chuth.(3) Lemo ma kamano en gima ber kendo malong'o ni Nyasaye jawarwa.(1 Timotheo 2:2-3)

Wayudo ni nyaka walem ni jotend piny kod jok man gi loch mondo wadag enigma mokue kendo moboche piny. ok oningo wago ombulu to oningo walemnegi.

Ang'o momiyo walemo kendo?

**(14) Mondo dware mar Nyasye ema mondo otimre.(Tich Joote 21:14)
Yesu bende nopuonjo kamano.**

(7) To bende ka uleml to kik uthor weche monono kaka jomakia Nyasaye timo. Giparo ni Nyasachgi biro winjogi nikech wehegi mang'enygo (8) Ooyo, kik ubed machal gi jogo nikech wuonu ong'eyo gik muchando kapok ukwaye.(9) To un onego ulem kama:Wuonwa manie polo, nyingi mondo omi luor (10) lochni obi mondo dwareni otimre epiny kaka timore epolo.(Mathayo 7:6-10)

Mano e emo ma Nyasaye oyiego ni oningo walam.(page 9b) kendo mano ekaka jolup Nyasaye onyis ni mondo olem.

(5)Gen kuom Ruoth Nyasaye gi chunyi duto , to kik igen kuom riekoni iwuon(6)

Par Ruoth Nyasayeegik moko duto mitimo, eka obiro nyisi yo makare monego ilu.

(7) Kiki we chunyi wuondi ni iriek, to luor aluora Ruoth Nyasaye kendo bed mabor gi richo.(Ngech 3:5-7)

Goyo ne ng'ato ombulu en richo mana kaka golo ich.(kaka Hilary Clinton) ma en mana ketho chik kaka jatend buch Republican(John Trump) owacho ok en gim ja kristo onengo tim.

Ji mang'eny ok oyie kuom ndiko mawacho ni ji onengo gen kuom Ruoth Nyasaye mondo oyirnegi jatelo maen gima nosetimore eMuma.(1Samwel 8:6-7)

Mana ka pod wang'iyto to waneno ni ji dwareni ni mondo otim gik moko kendgi, to wigi owil ni Nyasaye nowuoyo gi Jeremia mondo ondi niya:

(23) A Ruoth Nyasaye, ang'eyo ni ngima ng'ato ok ni etekone owuon,bende onge ng'ama nyalo yiero yore owuon.

Wang'i ane bende gima Nyasaye nonyiso Hosea ni mondo ondiki:

(6) Beduru jo adiera kendo joma timo gik makare, kendo keturu chunyu pile kuom Nasachu.

En gima nyalo miyo ng'ato nyiero ka jomoko paro ni ginyalo timo gik moko te ne Nyasaye.(Johana 16:2). Ma en mana wich rach. To kata kamano chike Nyasaye to pod ochung' motegno.

Be ja krito oningo go ombulu?

Jo Kristo ok oningo riwre gi piny e wechene(Fweny 18:1-4) To oningo gibed jombetre.

Mag Kristo (Jo Korintho5:20) jo Kristo mar adier rito chike Nyasaye kendo nigi neno mar Yesu Kristo.(Fweny 12:17)

Yesu ne ogoyo ombulu kane en epinyka ka dhano. Ja mbetre mar Krito oningo luw kit telo ma Yesu

Kristo kod kaka Muma owuoyo kuom goyo ombulu.

Muma ok ojiwo goyo ombulu kata bende ok owuoyo kuom bedo gi ratiro mar timo gimihero. Muma okwerogi duto.

Muma puonjo ni jo Kristo to onengo lem ne jotend sirikal.(1 Timotheo 2:1-3) ok opuonjo ni ja Kristo nigi rattiro mar goyo ombulu.

Jok ma yiro mar pingi ochuno oningo lem (kayot to oningo gimed gi riyo kech mondo dwaro mar Nyasaye otimre.(Tich Joote 21:14)

OJWANG'

Be Nyasaye osejwang'o ng'ato?

Penjoni oa kuom Colins Adair.

Wachni ondiki endiko mong'ereni Goodnews magazine mane ogo gi Worlwid church of God, due mar apar-gachiel 1979. An Bob Thiel ne aromo kode dichiel. Ka ok en 1997 to kare en 1998 .

Joma ok oyie ni Nasaye nitie jiwo yie mnargi ka giwach ni gik ma rich ma timore gi ok nyal timore ka Nyasaye niere adier.

To kata kitemo lerone ni Nyasaye nitie to giwacho ni Nyasayeno osejwang'o dhano.

Wan kaka jo Kanisa Nyasaye, wang'eyo ni mano ok en adieri. Wang'yo ni Nyasaye nitie kendo en gi chenro mongirore mos mos kendo pok ojwang'o joge.

To wan kaka jo Nyasaye, seche moko wanyalo wach ni Nyasaye ojwang'owa ekinde ma weche ok dhi kodwa maber jkendo e seche ma kwayowa ok odwoki bende ka tembe medo bedo mager kodwa.

Dhano ja bedoga gi kiawa.

Wach ma kamano osedongo epach jo Nyasaye kata mana eseche ma

Nyasaye tiyo kodgi nikech mano e kaka dhano chalo.

Noa ka ne ong'iyu oko ka pi ng'eny, noparore ni to be Nyasaye ne biro pare. Noa nowuok kar tony bang' higa achiel gi dweche 10. Mano en thuolo malach ka ng'ato ni ei yie. To hseche mane Noa ochako bedo gi kiawa noparo singo mane Nyasaye osingone kendo adier, Nyasaye noparo Noa.(Chakruok 8;1)

Abraham ma wuon joma oyie ne ok en ng'at ma kare kendo kendo en bende ne oparo ni Nyasaye osejwang'e bang' ka ne osenyise ni obiro nyuolo nyathi ma wuowi kendo ma jacham giken i mage kokalo kuom chiege ,Sara, norito ma ool. Noparo ni Nyasaye wiye owil kata osejwang'e endalone mag tiyo. Tonofwenyo achien ni Nyasaye rito kendo chopo singruokne.(Chakruok 21:1-2)

To bende Joseph nobedo gi kiawa e pache?

Bang' kane osebedo gi lek ni owetene gi jonyuolne ne kulorene. Ne ouse kaka misumba epiny mabor. Hapeno noduogofwenyore achien ka ne en e jela. Nyasaye ne nikanye ? Koso, wiyw ne owil kendo ojwang'e.

Ka saa nochopo mar wuok e jela, kendo bedo gi geno ni kare Nyasaye nochako tiyo, ng'at mane osingone ni ne biro wuoyone gi Farao , wiye ne ochako wil kode.

Wachni, ka kuom adier nyalo miyo ng'ato parruok. Joseph kaka dhano ne nyaka bed gi kiawa e pache kaluwore gi dwach Nyasaye.To e pache ma iye ne ong'eyo ni Nyasaye ni kode kendo bang'e nofwenyo ni en adier ni Nysaye ok ojwang'e.

Ng'at ma bende ne oparo ni Nyasaye ojwang'e ne en Ayubu. Bang' lalao jambe te, jotich kod nyithinde eyo modhiero ji ng'eyo, nowacho niya,'Nawuok ei mama duk, kendo anadog duk; Ruoth emane ochiwo , kendo Ruoth emsekawo; Nying Ruoth mondo omi duong'(Ayubu 1:2)

Nofwenyo ni Nyasaye emane timo kamno kendo ni en kode.Eseche mane itemoe Ayubuno, to pod ne ochung' motegno (matndo 22) Nyisowa ni echandruogegi duto,Aybu ne ok otimo richo. Mak man osiepene mamoko. Jomoko to doyanyo Nyasaye kuom weyo ma ok orito mwandune kod nyithinde.

Ruoth Daudi en ranyisi.

Ranyisis ma wanyolo bedogo kuo nyaw mar dhano, en kuom Ruoth Daudi. Nyadi mang' ne owinjo lit kendo paro ni Nyasaye ojwang'e. To wang'l ane kaka notieko kiawa mane en-go.

Saburi 13:1-2 wacho kama:

A Ruoth Nyasaye, wiyi biro wil koda chutho nyaka karang'o? Koso pod ibiro lalna kuom kinde marom nade?(2) Pod abiro bet kathagira gi

rem nyaka karang'o? Ka kuyo opong'o odioching' gotieno ? Wasika nobed gi loch kuoma nyaka karang'o?

Seche noyuogore kaka dhano koparo ni Nyasaye osejwang'e. Bang'e noduogo oparo e chunye ni Nyasaye pod ni kode(matindo 5)

' to od ne ageno mana kuom ng'uononi. Chunya pod biro mana geno warruokni.

Daudi ning'eyo e chunye ni Nyasaye nig'i chenro maber kendo obiro rese ma ok ojwang'e.

Wang'l ane kendo kama Daudi nochko bedo gi kiawa.(Zaburi42:9-10)

(9)Abiro wacho ne Nyasaye ma lwandana niya,'Wiyi osewil koda nang'o,' Ere gimomiyo onego abed kakuyo mana nikech wasika?(10) Gigona siboi kendo ginyiera ka athagora odiochieng' duto duto. Gipenja niya,' Nyasachi nogo ni kanye?"

Ok Daudi kende e mane penjore ni Nyasaye ni kanye, to nyaka wasike ne jare ka luwore gi tembe mane oyudo. To Daudi ne ok oweyo wechegi go odonjo e pache.

Ng'yone Nyasaye kendo kaka ohere nyiso pache. E kinde mane en gi chandruok ,pacho noduogo kare.(matindo11) owacho niya;'Ere gima omiyo chunya lit? Koso ang'o momiyo chunya parore? Anaaket genona kuom Nyasaye, mi an achak

apake kendo. En e jakonyina kendo Nyasacha.

Ka ne Daudi ofwenyo ni Nyasaye ok nyal jwang'e kendo ni en ema osetimo gimarach enyime,nodok e pache ma iye mi noparo ni Nyasaye en ja adieri , kendo ni pok osejwang'e kaka noparo.

Ng'a mosejwang'o wadgi?

Eseche ma wasechako paro ni Nyasaye osejwang'owa,oningo wang'l ni to ng'a mosejwang'o wadgi? Ka Nyasaye ok duoko kwayowa kata lemowa ma ok oresowa kuom tembe ma wakale en nikech waseweyo Nyasaye.

Yore mage ma waseyogo Nyasaye kendo wajwang'e? Yo mong'ere en ni ka ok waluoro chkene(Ngche 3:1) siemowa ni; Wuoda,kik wiyi wil ko chikena; to chunyi mondo opar chikena,

Matindo 6

" Yoreni duto parie Nyasaye kendo obiro nyisi yorene."

Nyasaye biro nyisowa yorene mak mana ka wawuotho kode sechete kendo waluore.

K- Be warito sabbato gi adieri? Be wachiwo e nyime gi adieri? To warito sewni mage kod chenrone mi wadhi e nyasi mar kiche k awakano a chiel mar apar mar ariyo? Be waluoro sirikal mar Nyasaye ka wafwenyo ni lochne ni kodwa ka e kanisa Nyasaye kendo ni Nyasaye

ng'iyoy gik ma watimo kendo kaka watiyone.

E yo machielo ma wajwang'o go Nyasaye en ni ka ok walame kendo ok wasom Muma (Page 12b) (Ngeche 8:33-34)

Chikuru itu ni gik ma ipuonjou mondo ubed gi rieko, kendo kik uwe olalnu. Ng'at ma owinjo wachna kendo ma siko edhoranga dalana, ka oketo wang'e e dhooda en jahawi.

Be ulemo pile pile? Luka 18:1. Yesu nogoyo ne jopuonjrene ngeromoro mondo opunjgi go lamo Nyaayepile mak ginyosore..

Ka opo ni ikwayo to ok iyudo dwoko ma piyo piyo, iparo ni Nyasayeok owinjywaknikata ni wiye owil kodi.

Nyasaye to nyalo dwokimana eyore kendo esane owuon. Oningo warit koa kuome. Kiki par ni Nyasaye ojwang'l kendo niok odew dwoko lamowa.

Kik idagi ka ikweri.

E yo ma wadagi kata wajwang'o Nyasaye en ka wadagi luwo dwarone(Ngeche 1;24-25) Asebedo ka aluongou ni mondo ubi to ko usewinjo ngang,' Bende ok usedewo; Usedagi rieko duto maseng'adonu, kendo ok useyie mondo anyisu gimarach mutimo.

Matindo 30-33.

Ne udagi winjo wachna, bende ne ok udew puonjna klata ka akwerou gimoro, kuom mano, unuyud gima owinjore kodu bende timbeu uwegi

noromu. Ji ma ok ong'eyo gik moko tho mana nikech gidagi rieko kendo joma ofuwo rumo rumo nikech ok gidew gik moko. To ng'ato ang'ata mowinjo wachna nodag ginkwe ka onge gima oluoro.

Ere kaka wachni chopo ne wan? Gigi timore mana nikech wan e kanisa Nyasaye. Wachni nayalo yudore eyore ariyo. Mokwongo eyor puonjruok. To mar ariyo en yor jiwruok.

Wachako ka wakwayo Nasaye mondo oti gi ng'at madhi puonjo. To in kaka ja Kristi, iparo ni ng'at ma dhi puonjo wacho wechene owuon koso ang'o mo9miyo idagi puoj mopuonjo?

Joyaloy mag hadier gin jok mapuonjo mana dwaro mar Nyasaye to ok dwaro margi giwegi kendo ok ginyal timo ataro mar wachne. To puonj ma iwinjo kod jip ma gichiwo wuok kuom Nyasaye.

Jatich Nyasaye biro puonjo mana dwarone kod puonjne kende (Jo Hibrania 6:1-2) Ka ekama Nyasaye puonjoe joge koro kik itamri wachne nikech ka itimo kamano to itamori mana wach Nyasaye.

Koro ok oningo waca Nyasaye ka watimo richo kendo waparo ni ojwang'owa.

Ka wang'iyoy gima muma wacho e buk mar Isaya 49:14-16, wayudo niya,'To Zayun (kanisa mar chuny) dala Zayun to wacho niya,"Ruoth

Nyasaye osejwang'a ,Adier wi Nyasaye osewil koda" To wi dhako bende ?de wil gi nyathi mane onyuolo? To kata obedo ni wiye nyalo wil, anto wiya ok nyal wil kodi. Ne aseketi etat lweta kendo ohingani asiko aneno ewang'a.

Wan chwech mar Nyasaye ma kende kondo sani pod ochweyowa eyor chuny. Nyasaye osechweyo jomoko bende e kite owuon kendo ok onyal jwang'o gima ne ochako owuon to nyaka orite kendo Kristo ma en jadolowa madwong' dwaro ni mondo wadhi nyime kendo ni ok onyal jwang'owa.(Johana 10:27-30)

Romba ong'eyo duondo kendo an bende ang'eyogi kendo giluwobang'a. Amiyogi ngima ma nyaka chieng'. Ok ginilal ngang' bende onge ng'ama nyalo gologi elweta. Wuora mane omiyagi duong' molooyo gik moko duto kendo adier onge ng'ama nyalo gologi elweta. Wan kod wuora, wan gimoro achiel.

Giduto gidewa kendo gitemo mondo gikel ng'at ma giyiero e kanyakla mar jood Nyasaye. (Johana 6;39) Jal mane oora, dwaro ni kik owit kata ng'at achiel kuom joma ne omiya to ni mondo achiergi chieng' giko piny.

To ka osewacho wechegi , bende onyalo lokore mi otim ataro mare? Yesu Kristo dwaro ni mondo wachop e piny Ruoth Nyasaye.(Johana 17:24) Wuora adwaro mondo joma isemiyagi obed koda kama antie,

mondo gine duong' misemiya nikech nihera chakre chwech piny.

Mano kaka lit ka jowetewa moko neno ni Kristo osejwang'ogi. Osiingo nwa ni enobed kodwa nyaka giko piny .(Mathayo 28:20)

Wasi kanisa Nyasaye ok nyal fwenyo wani kapok gisando kanisa. To kata kamano akaristo pod ni kodwa kendo pok ojwang'owa. To bendo gisefwenyo ni kedo gi Nyasaye en gima tek.

Nyasaye oningo ket mokwongo.

Ka wadware kendo wasiko kwome,to wan gi geno ni Nyasaye ok nyal weyowa.(Luka 12:31-32) mak mana oningo wadwar ni loch Nyasaye obedie mokwongo.

Eka gik moko duto modong' nomednu. Kik uluor un kweth matinni nimar wuonu ohero miyou ubedogi loch kaachiel kode.

Onge gima uluoro eseche ma weche ok dhi kodu maber nikech Nyasaye ong'eyo gima omiyo mano timore.

Gima oningo watim, en ni kik wiwa wil Nyasaye. Ka itemi to kik ipar kaka ji mamoko, to oningo wapar kaka Daudi kendo wachom wang'wa kuom singo modongo ma Nyasaye osesinginwa ma yudore e buk mar Jo Hibrania 13:5 mawacho niya, "Kik ubed joma ohero pesa ,to gik ma ungo ema mondo oromu, nikech Nyasaye owuon osewacho niya," Ok anaweyi kata jwang' ok anajwang'l ngang'".

Nyasi mar Kresmas bende yudore e Muma adier koso en mana nyasi mar jochiende?

Odiochieng Kresmas e odiochieng' ma ji losoe pesa mang'eny epny ngima. Ji tara gi gana oyie ni en chieng' ma Muma oyiego . To ji matin kende ema osefwenyo ni Muma ok jiw nyasi mar nyuol ng'ato kod nyuol Yesu. To kata kamano Muma ok osiemo tarik 25 due apar gariyo ni emkane oyuoлие Yesu.

Kanisa makwongo mane ni epiny Rumi ne ok rit nyasi mar Kresmas kata mana odiocheng' moro amora mar nyuol ng'ato. To Tertullia osiemowa ni ka warito nyasino kendo wachiwo mich to mano nyiso ni wayie rito nyasi ogendini moro mane iluongo ni SATURNALIA mane itimone nyasi egiko dwe mar apar gariyo.

Saturnilia en nyasi mane irito ndalo mag chwoyo kendo ne irite kod Latin ma ne okia Nyasaye. E ka bang'e ne oloke ni Kresmas e higni mag alufu 4 kao kuom joma ne lamo chieng' (son god).

Mne iuongo ni Mithra kendo bang'e ne orwake e kanisa mane ni Rumi.

Nyasach Jo Rumi mane iluongo ni Saturnilia kod mar jo Persia mane iluongo ni Mithraism ne ilamogi kendo kit lemogo kaachiel kod kit lemo magalagala mag kido mar Jo Babulon ne odonjo e kanisa. Jo Babulon bende ne timo nyasi mar

nyuol Nimrod kaka nyuol mar Tamuz ka gilamo siro ma ralum. To mano en gima Muma okwero (Rapar mar chik 12:2-3; Jeremia 3:13,10:2-6)

Jo Babulon bende ne rito nyasi mar nyuol manyien mar chieng' tarik 25, due mar apar gariyo ma bende ne ochak oduogi oloke ni e nyuol mar Yesu. To ndalogo bende endalo mane saturnalia kod nyasach chieng' ne ilamoe higa ka higa . To bende ndalogi ne iparoe nyuol mar nyasaye moro mane iuongo ni Mithra. Koro tarik 15, due mar apar gariyo ok owuok e Muma kaka chieng' nyuol Yesu.

Puonjge yudore ebugwa mondiki ni (Shuold you obser God's Holy Days or Demonic Holidays?). Be oningo warit nyasi mag Nyasaye koso mag Jochiende? Oyudore kendo e internet www.cog.org.

PUONJ MA WUOK E MUMA.

Somo mar 10: Ranyisi ma chopo weche mokor.

Bob Thiel jandiko maduong' Ondike 2016 kod kanisa Nyasaye madhi nyime.

Weche motelo: Somoni en puonjruok mane ochaki e higa mar 1954 kod mane osenindo C. Paul Meredith ebwe Radio church of God. To puonjgo wasedo ka wapuonjogi ehini ma 21 somo gi osir kod ndiko. Kendo wathoro tiyo gi loko mar NKJV ma samoro iuongo ni Athorize Version.

Bende New Jerusalem version(NJV) otigo kuonde moko

WECHE MOKOR NYISO NI NYASAYE NITIE.

Oseyudore ni achiel ewi adek mar Muma gin wech mokor. Nitie weche mokor mang'eny to kata kamano, ne

ging'er achien tok chier Yesu nikech en ema ne wehegi wuoyo kuome.

Kata obedo ni nitie jo Kristo moyie kuom Muma manyien to moko bende oyie kuom Muma te kaka en , to weche mokor ok donjnegi. Ji mang'eny ok dew gima Muma wacho kata mana joma wacho ni oyie kuom Muma kaka enno, weche mokor ok donjnegi.

Weche kata gi matimore sani kod ndalo ma biro ne okor chon kendo ondikgi endiko. To wehegi siemo jotend sirikal kod ji mamoko.

Weche ma birotimore kiny iwacho kawuono.

Weche ma kiny iyudo kosendiki e Muma e weche mokor kawuono. Kum mar Nyasaye ne ondiki chon kapok oyingo piny to kata kamano ji mang'eny ok dew.

Ji matin kende e ma oyie ni gima Muma wacho gin adier kendo gitimore. Jomoko wacho ni e higni mag 2600 mokalo, onge ng'at mane nyalo ng'eyo gik mq koro sani timore ne PINJE MADONGO

Ka kata mana gima biro timore esече 24 kata 28 ma nyime ema otamo ji ng'eyo, to ere kaka ng'ato nyalo koro wach mabirotimore kuom ne pinje madongo kaka United states,US,British?

Ne German?Russia?kod China. Ma nyalore mana kokalo kuom teko mar Roho maler.

Kor mar adieri.

Jogo ne nitie kendo korgo nokorgo.
Jonabi mane okoro kaka piny ne biro chalo kawuononi kendo kaka obiro chalo e higni 15 mabiro nokorogi ehigni 2600 mokalo. To wechegi go , ne nenore ka gik mane ok nyal timore. To koro sani moko osechako timore ne pijne kod bombe madongo. Ka

“KORG0 CHOPO” kendo gitimore mana kaka nokorgi no. To ka ok iyie to ibiro fwenyo e somoni.

Ka Muma nyalo nyisowa gima biro timore ne pinje madongo ne pinje madongo ehigni mag 2600 mokalo kaka misiri, Assyria, babulon, Persia, Greece, the roman empire kendo korgo nochopo kare.koro en saa ma wan bende onengo wanenie malongo kuom koro mag muma mondo wangi gima iwacho kuom pinje makawuonogi kachiel kod gik ma okor emuma kuo jowa. Nikech wan bende weche omakowa.kawuono nyaseye miyo wangeyo matut kokalo kuom weche mag roho mawuok emuma mondo ji ogen kuome.

(V)WECHE MOKOR KOCHOPO KARE ,GINYISO WA ANGO?

Be en gima owinjore ka wayie kuom nyasaye? Koso nyaseye en mana sigana moro mar joma ofuw maak nyal ngere

1A. To be kor mar muma en adieri koso en mana gima jo Jew

mane odak ehigni 2,000 mokalo noketogi gi pache

2A. epinyini ma miriambo kod wuod ngenyeni ji medo mana penjore ni to nyaseye be nitie kata ni bende weche mokorgi inyalogengi.Ji mageny wacho nia giduaro adiera ! To kata kamano iwuondogi kendo gi kawo miriambo mana kadiara kendo wanggi odinore kuom gik maipuonjo mamoro ji mageny , Ji mangeny dwaro ngeyo kendo giduaro ranyisi.

3A. Oningo in bende ibed gi winjo machal kamano.teko mar ngeyo adieri kuom nyaseye owuon kendo yo ma kende egimani mar penjo kendo ngeyo ngeyo nyaseye kod tie mare kokalo kuom ndiko mag weche man emuma maler wuok mana kuome.

4 Weche mokor kochopo to nyiso ni Nyasaye nitieri adier kendo ni weche mondiki e Muma gin adieri. Ma bende nyisowa ni FWENY mawuok e Muma oa kuom Ruoth Nyasaye ma nyalo gik moko duto. To wan ok wanyal ng'eyo mak mana ka korgo ochopo kare.

5 Jal mane ochiwo gik mane ondiki e Muma ne ong'eyo gik mane biro timore e higni mag 2600 CHON KENDO NONG'EYO KAKA PINY NE BIRO CHALO KAWUONONI---Kaka ne pinje mag United States ,Russia,China kod pinje mamoko.

Nyasaye mane ochiwo wehegi nong'eyo kaka piny ne biro chalo endalo mabiro.

6 En gima kare ka ng'ato oyie kuom chenro mar Nyasaye mamiyo wang'eyo gik mabiro timore ehigni mag 1000 mabiro.

7 Muma nyisowa gik mabiro timore nyime.

8 Ji mag'eny oluoro wacho weche mokor mawuok e Muma.

Ka de ni ji nyalo ng'iyio weche mane okor kaka chopo, de GIFWENYO ni adier weche mondiki e Muma chookare.

To ka weche moko mawuok e muma ok chopi, jo Skeptics de omedo wacho ni muma ok nwach adieri kendo muma dochalo mana gi buge mamoko ma dinde moko tiyogo mopogore gi muma. To WECHE mondiki e muma osene ratiro ka chopo kere kendo wanyalo fwenyo wachno e muma.

Wan gi buk – ma en muma maler – ma wanyisogo jo Skeptics ni weche mondikie gin wech machopo kare kendo nyiso malong'o gik mane biro timore epiny ndalo mag giko. Myasaye dwaro nindo wang'l gik mondiki e muma kaka weche mog roho moa kuom Nyasaye.

Samoro ok in ATHEIST,SKEPTICS kata AGNOSTICS to kata kamano wadak e kinde ma ji ok dew Nyasaye kendo ma ok oyie kuome, to ok oningo wajwang' muma maler.

Jok mosomo mang'eny kaachiel gi jo sayans wacho ni muma ok en fwenyuok mawuok kuom Nyasaye manyalo gik moko duto.Giwacho ni onge gima jo sayans oseyudo manyiso niNysaye nitie. Ok gidew weche mondiki e muma ma nyiso ni Nyasaye nitie bende ok gidew somo muma. NYISO NI OK GIDWAR NG'EYO ADIERA KUOM WACHNI.

Joma timo nonro bende ok dew ni muma en wach Nyasayen – to ok giyie tekone engimagi. Emomiyo weche man e ndiko ok donjne gi. Giyie mana puok mawuok Babulon ma odagi weche mokor mawuok e muma. Adier jogi wacho ni oyie kuom Kristo, to kata kamano, gidagi puonjne

Sa osecho moningo wanon wehegi. Kik ukwed weche mokor ,TO NONGIURU ANE e muma mar NKJV kaka wacho. RITURU MABEYO KUOMGI. (1Jo Thesalonika 5:20-21) Ere kaka inyalo ng'eyo ni muma wacho adieri?

Yesu owuon nowacho e muma niye,"Wach Nyasaye ok lokre."(Johano 10:35) To be isetemoloke? Bende isetimo nonro ma iyudoni en kare?

Ka wakaw kindewa mi wanono gik moko duto eyore duto to wabiro fwenyo adier.

Jomoko paro ni honni gi ranyisi mane Yesu otimo ni eyo kende ma wanyalo ng'yogo ni muma enwach

Nyasaye. To wng'e ni jo Skeptics ok oyie kuom honnigo. Jogi kata kamano gidwaro mondo ging'e kaluwore gi gik mane Yesu to koro timore kawuononi.

Jl moko bende ong'eyo ni ka lembi Nyasaye odwoko ni mano eyo madwong' mar ng'eyo ni kare entie. Ng'e ni nitie jok ma kia lemo,gin to gbiro ng'eyo nade ni entie?

Nitie yo achiel ma ng'ato nyalo ng'eyogo ni Nyasaye nitie kata oonge, Yorno en ni ng'ato oningo ng'ichi gi wang'e kendo oket pache kendo otim gima muma wacho eka mondo ong'e ni Nyasaye nitie.

Muma lero mang'o kendo nyiso adieri mar chwech kendo jatend chwech duto man e piny. Mumbi wacho ni nitie jal moro ma en Nyasaye kendo jal mokwongo bende owacho ni;

Onyalo loso kendo ketho piny kendo onyalo ng'ado bura kare kendo onyalo fwenyo gima biro timore ne pinje kod bombe madongo endalo mabiro. To onge dhano ma nyalo timo kamano.

Ng'a ma nyalo wuoyo kamano?

Kik wiu wil gi gik mane otimore ndalo machon, nimar an e Nyasaye kendo onge moro. Adier an e Nysasaye kendo nge moro amora maromo koda. Anyiso giko mar gimoro mana esa mochakore, ka awacho niya, 'gima awacho NYAKA timre----- ASEWUOYO kendo biro

TIMORE KAKA ASEWACHO-----
KENDO ABIRO TIMOGI MA OK OREM'.

Mag eweche jal ma wacho ni en e Nyasaye kendo owacho ni en kende e Nysasaye ma nyalo ng'eyo gima biro timoreendalo mabiro nyime. ONG'EYO NI EN GI TEKOK MAR WACHO GIMORO KENDO OTIMO GIMA EN EMA ODWARO TIMO.

Wang'i ane gima Jo SKEPTICS WACHO.

Jogi wacho ni muma ok en wach mar Nyasaye. Ndiko mane ondiki gi jo-Yahudi kod joma ne oyie endalo machon mane dhano ok nigi ng'eyo kuom Nyasaye, temo leronwa ni Nyasaye emane wuoyo kendo adier entie.

Adier, en kamano: Ma en ng'a mawacho gima biro timore nyime? Koso ma en mana ja Yahudi moro mofuwo man kod pache to oonge gi teko mar timo gigo ema wacho ni en Nyasaye, emane ondiko kabuogo jo Skeptic ni onge ng'ama nyalo loo dwarone.

Jal ma wuoyo e muma en jal ma wacho gik mongirore kendo ja adieri Ok en ng'at ma wuoyo awuoya,to en jal mong'eyo gik madhi timore endalo mabiro nyime – nikech ,jal wacho wehegi duto mama kokalo kuom----

Wach mondiki e muma ema jo Skeptics dwaro: Ka Nyasaye nyalo miyo gik mondiki e muma chopo

kare, gik mane okor ondiki e higni alufu 21 mokalo, to jo skeptics nyalo yie ni kare nitie Nyasaye ma wacho kendo timo gik mowacho.

To ka gik mokor emuma ok ochopo motimore, to jo skeptics nyalo wacho ni muma en mana kaka ndiko mamoko ma ok wanyal geno kuome. Weche mokor ma muam wuoyoe nyaka chop kare. Kata mana Nyasach muma bende ong'eyo mano kendo owuoyoe eyo ma chalo kama, (Biuru uwach wachu ane , nyisecheu mondo obi onyiswa ane gik matimore. Onego ginyiswa ane tiend gik mane osetimore. Mondo ane ane ka gin adier, kata gikornwa ane gik mabiro timore. Ruoth Nyasaye ma ruodh Jakobo ema owacho kamano.) Isaya 41;21-22.

In kaka dhano matho, wach ane ka be dhano ma ok Nyasaye nyalo koro wach moro ma timre ka ok Nyasaye ema omiye teko mar timo kamano, ma mi weche mane okor e higni mang'eny mokalo chop kare.?

Nyasaye wacho ni, (onge gima inyalo kata matin. Koro bi ane mondo wawinj gima ikoro mondo wane ane ka en gima chopo kare adier. Kornwa ane gima biro timore kata mane osetimore, bende in giteko mar chopogi mana kaka an adier?)

Un nyiseche , be un gi teko mar rito piny, un jo ubaga bagagi, be unyalo loso kata ketho pinje? Be unyalo

wacho wach moro ma ucho wachno mi timre?

Mano en penjo mowuok kuom Nyasaye owuon kuom jok ma ok oyie kendo nigikiawa kuome.

Adieri nyalo ng'ere eyo mayot. Ka weche mane okor ochopo to nong'ere ni gin weche migeno. Ka jal ma wacho ni en nyasaye endiko mag muma mokoro wach moro kuom bombe madongo, pinje ma wantiere kod piny ngima; To adier ochopo motimore ma ok odeko, onge ng'at ma nyalotamore ni Nyasaye ema owuoyo.

Ka wech moko ma wuok e muma gin weche migeno, to adier, wechogo gin weche moningo wakete pachwa pile. To magi e weche ma jo skeptics oluoro. To kata kamano gidwaro mondo gimed bedo mana gi pachgino. Gimor ka gisiko kamano kendo ok gidwar ng'eyo gimoro. In to kik ibed kamano nikech ngimani en gima duong', kendo nitiere weche mang'eny kuom wachno.

Koro we wapuonjre wach moro mawuoyo kuom puonjruogni duto. Be in gi Muma? Bedgi kama inyalo ndikoe weche kod kalam mondo akonyi paro weche misepuonjori. Koro kaw mumbi gi gimachielo minyalo puonjorigo.

Ka iseikori gigo te ma wawacho malo kanyo(epuonjruok mar ang'wen) Ma eyo mainyalo puonjori

godo. Ndik puonjuok mar apar. Mokwongo, kithor mar wach, bang'e migi nembni kuom penjo ka penjo. Koro ndik duoko mawuok e muma kaka ranyisi e dwoko mokwo ngo ma ekaka oningo indikgi.

Jo Rumi 3:16: [Kethruok kod gik modhiero ng'eyo osekayo machiegni] Kendo ndiko gimoro amora maparoni nyalo konyi paro gima isepuonjori. Ka isetieko to –

Kendo isogi ma gidonjoni koro indik duoko piny. Bang'e som duokogo mondo kik wiwi wil gik ma isesomo. Mumbe ma iyudo e somoni oningo yaw pachi kendo ibed gi ng'eyo mang'eny kuom muma.

Oningo ikaw thuoloni ka isomo muma kod somoni, kendo ma biro konyi mondo imed puonjori mang'eny.

SOMO MAR 10.

Wach mokwongo : Weche mane okor kuom ndalowagi osechopokare. Nitire weche mang'eny mane okor emuma ma koro sani osetimore.

Ji mang'eny ma somo muma ong'eyo ni ne okor biro mar Kristo e ndalo mag jo Yahudi e muma machon. To jok kristo wacho ni korgo nochopo ebuk mar Mathayo.

To bende jip ok ofwenyo ni moko kwom wech manokor chopo mosmos. Wang'l ane ebuk mar Danie 11 kaka ne mane osenindo Harbat W Armstrong' nopusenje.

Malaika ninyiso Daniel ni, to koro aduaro nyisi gima birotimore adier, Ruodhi adek mamoko biro bet epiny Persia, to bang'gi ruoth mar ang'wen nowuogi ma nobed gi mwandu mang'eny moloyogi. Bang'e ka mwandune osemiyo oguro lochne motegno, to nothuw ogendni duto gi ruodh Gris. Ek bang' mano ruoth moro ma ja lweny nowuogi, enobed ruodh piny maduong' kend notim gimoro amora mohero

Adier ne nitie ruodhi 12 eloch mar Persia to ang'wen kende emane wach okor kuomgi ka iluwogi kod cyrus.

Ruodhigo ne gin, canbyses, pseudo-smerdis, Darius kod Xerxes, kendo Xerxes emane ja mwandu mane okelo lweny gi jo Gris.

Bang'e ruodh Makedonia miluongo ni Filipino nochano lweny maduong' mondo omonj log tich man pasia kod jolweny mane oa Gris. To notho kapok chenrone ochopo. To wuode miluongo ni Alexander nokaw chenrone ma omonjo Persia. Ne giromo e lweny gi jo Persia e higa mar 333 kapok onyuol Kristo Danie 8:2,5-6 kendo ne ochopo nyaka piny Misiri. Ne oloyo Persia elweny mane iluongo ni Arbella, ehiga mar 331 kapok onyuol Kristo mi obedo gi loch nyaka ochopo epiny India. Wang'l anematindo ang'wen. To ka lochne osegurore, pinje nopogore tieng' ang'wen, kendo yawuote gi

nyikwaye ok nobet rudhi bang'e . Jomoko nono emane okaw lochne githuon, to ok ginibed gi teko marom gi mane en-go.En wach miwuoro nikech wachno notimore kaka nondikeno.Wechego nondike edho wagunda esigand piny mane ogo chapa hig alufu achiel mokalo. (Study series) kod ng'at miluoni Rawlinson: Ne oloye eyo mane ok ong'eyo kapod en ng'at matin (Ka ne en ja higni 33, due mar achiel, higa mar 323 BC) En (Alexander) Ne ok oweyo ng'at manenyalo kaw kare elochne kendo etekone (Kisomo kalatas mar 237) onge ng'at mane odong' elojno kendo ji nodhier nono. To e higa mar 301 BC, lojno nopogore nya ding'wen mana kaka ne okore

endiko. Jok mane opogoloch Aexander ne gin---

1) Ptolemy (Soster) mane otelone, Misiri, bath Syria kod Judea.

2) seheucus (Nicalor) Norito Syria ,Babulon kod bath India.

3) Lysimachus,Ne Rito Asia minor (Asia matin)

4) Cassander,Ne Rito Gris kod Makedonia mano eka wach ok o e matindo angwen nochopo kare kaluwe gi ndikono.

Koro waweno kako weche mokor chopo kar eyore ariyo mag pogruoge ang'wengo gin:

Egypt ,ma iluongo ni ruodh milambo rikeen e yo milambo mar Jerusalem.

Kod piny ruodh Syria ma iluongo ni ruodh Nyandwat.Ma en nyadwat mar Judea.En kamano nikech piny mogwedhi okalo ekinde pinye ariyogo.

To nikech lweny mane gikedo ne en mar kawo piny Judea emomiyo koro siemogi ematindo si

" Roudh Misiri nobed go teko ,to achiel kuom jotend jolwenje nobed gi teko moloyo ,kendo nobed ruodh piny maduong.

Wasomo e historia ni Ruodh Ptoleny 1 miluongo ni soter, nobed matek, kendo en e mane ochako piny Misiri (Egypt) moingo kaka ne Alexander paro timo.

Achiel kuom jok mane otiyogo ,seleucus nicator,bende nobed maratego.To e higa ma 312 BC .Rawe ruodh Ptolemy lieny omoko , ne otiyo gi thuolono mi okawo Syria , mi oketo diadem kaka Ruodh kanyo.

Matindo 6 wacho riyo .

Bang' higni moko achien, Ruodh Misiri nomi Roudh Siria nyare okendi mondo gitim koote winjruok .To winjruok gino ok nodag aming'a kendo .nyakoro gi jotichne mane odhi kode kaachiel gi nyathine kod chwore nonegi.

Chopo mar korno.

To higni 50, wachno notimore kamano adieri .kendo olere eyo machalo kamai

- (i) jabend Syria,Ruodh Nyandwat (North) esechegi ne iluongo ni Antiochus II ma bende nongere ni Theos .chiege ne iluongo ni Laodice.ma ruler gi

Rawlinson's Ancient History page 251,

Tekone no nomiyo adongo elweny ok ptolemyphiladephus (Ruodh milambo) ehiga BC 260 ma be nogol eloch BC 252,enyombo ekinde Antiochus kod Bermic nyar Ptolemy's.

- (ii) Wach moko wacho :Ngat monyoume biro yuogi ang'e kende ok obi medo bedo gi teko,bende ruodh ma rito pinye mag nyadwat mane biro nyuome ok bi bedo gi yeko mar rito piny .Ruodhi adekao lochgi ne biro rumo .koro wangi are kaka korni nochopo.

- (iii) Rawlinsols History page 251 kod 252 way kama; " ka philadelphus notholen emane onyuome BC 247 ,Antiochus nokedo gi Bernice kendo okaw chiege kendo miluongo ni leodice mane ok mor gi lochne mi onego mondo wuode miluongo ni Selaucus (ii)okaw loch ehiga mar BC 246.... Bernice ne onegi kod Leodice chiege".

Ei muma ok nyalo yudo ka weche moko luongo nying ngato aching ,ma der gik moko duto....

PAGE 22 A

1. Mabiwo timore endalo mabiwo .78 ka isomo weche mad sigand piny to siemo maluongo weche mawuok emuma e wes ka wes .Kendo gichopo kare maonge kiawa.

2. We wangi matindo 7 " Bang'e watwe moro nomonj nomonj jolweny,kendo nodonj e dalagi mochiel motegno mi ologi."

3. Watne moro kat " achiel kuom joode," ma nyaka ne bed mana owadgi mane oningo bed Ruodh milambo mondo ochop kor .wach ni wayudo e buk mar sigana mar piny milambo ni Rawilnson

's wuok (P.252) :

- (i) "ptolemy Eurgetus wuowi mar adek eo philadephus (P. 272) bang'e Bernice owadgi mane be jaodno.Nomongo Syria mondo ochulgo nek mane oneggio nyamingi Bernice kendo nokaw gimoro a mora.

4. Daniel II matindo aboro wacho ni Ruodh milambo ne biro mako wasumbni kendo kaw gik molos gi Silver kod Goldi

thigo epiny Misiri kendo ni obiro locho ndalo mang'eny moingo

Ruodh nyadwat ma esechego ne en selencus II kendo bang' higni 0 ne odhi epiny Misiri kaka matindo 7 wacho ni. " obiro dongo nyaka Korka mach mar Ruodh milambo,"Ptolemy III ne omedo dhi nyime,

i. Nyaka ochopo kamach mar Syria ,Seleucia ,bath Antioch ,log tich mar pinyno ne odok e piny Misiri ka oyaki gik mang'eny kuriwo gi kido 2,500 kod Nyiseche mawe Camyses ne okaw epiny Misiri e higa mar 526 B.C .Nomedo bedo gi loch nayaka higa mar 222 B.C .To Ruodh nyandwat,Selencus II notho e higa mar 226 B.C.

ii. Yawuote ariyo nokawo loch tok thone mokwaongo ne en Selencus III, mane otiyo higni adek chakre 226 – 223 B.C. bang'e owadgi mane iluongo ne the Grant; mane otiyo ehiga 223 – 187 B.C. Owetegi nomonjo Misiri mondo gi duoko gik mane jo Misiri oyako kuomo wuongi .

iii. Ma yudore ekore matindo 10. Bang'e yawuote noikore ne lweny, michok jolweny mangieny. Achiel kuongi nomwom ka ohula mi monji kend kwak kama lach nyaka chopi dala wasigu mochiel motegno.

iv. Kendo odhi nyime e matindo II .

Eka mirima nomako ruodh misiri,mi noked gi ruodh siria ,kendo omak oganda ne maduong mar lweny.

v. Matindo 10 nochopo kane Antiochus The Great nochako okawo kendo log tichne,mane Selencia kendo okaw Siria duto nyaka Gaza kod Judea. To bang'e achien ,Ruodh Misiri miluongoPtolemy IV (Philopater),ne ochum motegno moikore ne luwe kendo ne engi.

1. Jolweny 20,000 kunelo ne giloyo Antioch The Great.kendo gweno mochopo kor man e matindo 12. Ne onego jolweny afulu a par kend kaw Judea obed e bur Misiri to kata kamano, mano ne ok omiyo Misiri.

Obedo motegno nikech ne ooso winjruok e kinde gi jo Antiochus, piyo piyo mi ne ok ogurore motegno

mondi. mondo omor eloch molyono eka ji du oluore. Matindo 12 wacho niya Bang'e shinga nomake nikech lochoneno, kendo nikech jolweny mangieny mosenogogo, to lochne ok ruodhi nyime.

2. Matindo 13 wacho niya, Ruodh Siria nochak ochuk oganda lweny maduong molyo mane en go chon, kendo ka kinde ka ochopo maber, to noduog gi oganda ma lwenyno, kod gilweny mathoth.
3. Bang' higni ma dirom 12, 205 B.C, Ptolemy Philopator notho, kendo oweyo loch ne wuode matin noluongo ni Ptolemyepiphanes. Bange Antiochus bendo nochoko jolweny mangieny mi okedo kode molye.
4. En bende ne oloso winjruok kod Philip jatend macadonia kod ruodhi mamoko ma gidhi gimonjo Misiri ma gichopo Phoenicia kod milambo mar Siria koa kuom ruodh milambo. Lwenyni nokonygi gi jo Yahudi moko. Josephus wacho ni jo Yahudi mangieny nokonyo Antiochus lweny. Koro nagi ne kaka Nyasaye ma nyalo gik moko

duto nowacho wachni kendo ochopo kare.

" Endalogo , ji mang'ieny nodogi loch ruodh Misiri, kendo ,in jon moko nohero lweny nong'any nikech lweny moro ma giseneno ,to kata kama o nologi (matindo 14).

- A. Yie 150 m ndikogi e mumbi. Akwayi ni ka iyie to mondo 150m wehegi e mumbi iwuon weche mane okorgi. Mondo omiwa yot kik wandik gi te.
- B. Matindo 15-16." piny maler " en piny Judea. Antiochus The Great nokawo Sidon elwet jo Misiri kendo ne ogolo chuny jo Misiri kuom Judea e lweny mane iluongo ni Mount panium ,198 B.C bande Antiochus nokawo Judea.
- C. Matindo 17 – " jal motegno," e higa 198 B.C ,Antiochus noloso winjruok mar kend ekiny nyare kod Cleopatra cok Cleopatra mawe olocho 31 B.C .epiny Misiri cha) kod wuowi matin, Ptolemy epiphawes Ruodh milambo mane oparo ni ka otimo kamano to obiro kawo piny misiri :ma ne ok ochopo kare.
- D. Rawlinson page 254:wacho ni; coele – siria kid palestina nosingore ni nomiyo pinyo

kaak chudo mar nyombo; Cleopatra ne en ok oyie gi chunye ma iyie nikech ne en mana ojanja mar kaw piny misiri .

E. Matindo 18-to Antiochus nokawo okang' machielo kendo otemo mondo okaw pinyo e higa 197 nyaka 196 B.C. Echulni kod The nembe mag Asia minor .To Ruodh rumi, miluongo ni Lucius Cornelius Scipio Asiaticus nokedo kode kawo kuondego elweny miluongo ni lweny magnesia ,190.B.C.

F. Matindo 19:Antiochus koro ne okedo mama pache epinye owuon mane ni gwenge mag ngwe kod podho chieng.Kendo ochako temo mondo olos mwandu e hekalu mar Belus,e piny elymais, eka nonege e higa mar 197 B.C .(wayude bende e puoj mar (Armstrong H.W. The middle East in prophecy .Worldwide church of God ,1972).

1. Buk mar Daniel ruodhni e higni mag 540 B.C .To wafwenye ni kor mang'ieny yudore e maduong II kendo gidulo ne gisechop.ji kata maok o hero weche mane oko osewingo ngato ni

Alexander The Great kod Cleopatra kod gik mane gitimo gin gik ma weyudo ni muma nowuoyoe chon.

2. Jo skeptic kod jok mamokomaok oyie wacho ni buk mar Daniel nondik tok ka lwenyego noseti more koro ok giyie adier ni ngato kata mama Nyasaye manyalo wacho gimoro ma chop otimre kare.

3. To Nyasaye muma nyalo tiyo gi jonabi mar wach more mabiro nyime kend ochopo notimre .

4. Wangi anew ach machielo mane opienji gi jayalo mar kama ne osiemoe weche mokor ma ne chopo kendo timore koriwo nyaka Alexannder The Great.

5. Cyrus ,Ruodh Persia
(i) Ranyis en ni cyrus mar Persian, jal mane okwongo telone ,piny mane odak e higni mag afulu auchiel

B.C Siganda mar nyuol ondiki e ,” History of the time,” Sigana mag ndalo .Siganda chalo mana tuk nyithindo kendo kata ka ingeyo,” Herodoths, jandiko

siganda e higa mag
alufu abich B.C
.nondiko wach moro
ma wadhi ng'iyoyo awe
:

(ii) A styages, wuod
cyaxerses, ruodh
,ruodh medes,me
nigi nyako miluongo
ni mandane .Ne en
ng'at luoro omake ka
noparo ni nyare biro
nyuolo nyathi ma
biro kawo lochne ka
Asia te .To nodwaro
ni mondo ageng'
girua chalo kamano
eyore duto.

(iii) To kane Mandane ne
onyuolo nyathi
mokwuongo,
Astyages nonyiso
jatichne
mogeno,miluongo ni
Herpagus mondo
onego nyathino.

- Herpagus no ok dwar
timo kamano ,onego in
bende nonyiso jal
machalo miluongo ni
Mitradates mondo ema
otim mano .To
Mitradates be kane
owinjo wachno ni nyathi
ma en ema onyuolo
idwaro ni mondo onegi,
ne okawo nyathino

mopidho ka opando
nyaka obedo ja higni 10
eka wachni nofwenyore.

- Kane kwargi Astyages
,mane en Ruodh koro
noyie ni mokawo
nyakwareni e higa 558
BC , nyaka 549 B.C
,kendo Cyrus nobedo
ruodh e piny media te,
kendo kawo ochopo
548 B.C notelone nyaka
Persia te bende nokaw
nyaka Babulon e higa
mar 539 B.C .Bende
jatend Persia bende
notelone Babulon.

- Sigana ok nyalo bedo
ma adieri kaok oyudore
e muma.wachni wayudo
ka wasomo.Isaya 44
kod 45.

i. To Cyrus anyiso niya,
"ibiro bedo
jakwadha, kendo
chik mondo ohak
oger Jerusalem
kendo, mi chak ket
mise mag Hekalu
kendo .(isaya 44:28)

6. Isaya nondhino korni e higa
alufu ariyo kapako cyrus
nogolo chik ni mondo ger
Hekalu mar nyasaye
jerusalem .

i. Ruodh Nyasaye ma
Nyasach polo

osemiyo loch kuom
piny duto,kendo en
owuon osechiko
mondo a gerne
Hekalu Jerusalem e
piny Juda .Nyasaye
nowacho ne (kuro)
Cyrus ruodh Persia .

7. Neye nyasaye noluongo
nying cyrus kapo ne
onyuole.Noneno niya:

1. Jachien ne ok nyalo ketho
wachno ka ne kwargi ni
mondo onege:

- wayudo ni nyasaye bende
ne oneno ni cyrus ne biro
chako wach mar gerone
Hekalu e gima ne otimore
;Nitiere moko bende
mang'eny.

2. Rangeye ariyo moyaw

- Ruodh nyasaye wacho ni kuros
(cyrus) ruodh moseyiero,niya
,” Asemako lweti ma
kurachwich mondo ogendni
manie nyimi,kendo iketh
teko mag ruodhi ma onge
kata achiel ma nodong'
kochiegi ,(Isaya 45:1)

3. Isaya nokoro olo ni nyasaye ne
biro miyo kuros (cyrus) teko
mar loyo logo duto te mane e
rito pinye . Kendo ni rangeye
oriyogo ne biro kamano ma
onge ng'at mane nyalo loyogi
kata yawogi,ma Nyiso ni
ruodh kuros (cyrus) ne oyudo

yot mar kawo mier madongo(
kendo loyogi).Naka Babulon
bende .

4. Dala mar Babulon mane ochiel
motegno ,kane roudh Cyrus
/Kuros odhi monje ,jo Babulon
ne nyierogi anyiera.Nikech ne
gisekonyore kanyo kuom higni
mang'eny.

5. Gima ne obwogo jo Babulon
,ne gineno ka ,jolweny cyrus
okowo .Bath Aora Euphrates
ma en yo maduong mochamo
dha rangach mar dalano .cyrus
bende ne rigi jo bentre mane
odonje ling ling nyaka
edalano ma kane ogik gotieno
,to ne giloro tho rangach .Ne
jo lweny mag cyrus odonjo
Babulon gi rangaye ,ariyo
mochiko ya aora kendo ne
gibwogogi ahigni.ma chopo
kar mar rangeye ariyo ma..

Olernwa e Daniel gi, madong'
wayudo kendo mamoko ee siganani.
Loch mar Alexander

i. Wach mar ariyo en mar ker
mar Alexander ruodh
makedonia (Macedon), ma
bende nong'ere na
Alexander The Great en
mane okwongo bedo ruodh
Greaco - Macedonina
kawe Philip wuogi otho e
higa 336 B.C,oloyo jo Greek
ma omedo locho e wigi
kane en ja higni 20 kendo.

ii. Bang' higni ariyo nowinjo Asia gi jolweny aching 30,000 kad mago ma tiyo gi farese 5,000.kendo jo Persia gi lweny matek mawe iluongo ni Graniccus.kendo duo mar apr ,333 B.C .Ne ochako omonjo ruodh Darius III, ruodh Persia mane niggi jolweny moling ngadi 10, Lwenyni nokawo ndalo mang'eny to kata kamano, Alexander to ne oloyo elwenyni mane iluongo ni Arbela tarik 1, 10,331B.C.kata obedo ni Darus III ne niggi jolweny mohingo million Achiel.

iii. Wuowi matin ni nomed dhi nyime nyaka ochopo aora Indus. Notuo ni otho kopokocho higni 34 ,bang ka osebedo eloch kuom higni 13, kende,

iv. Koro mar jail yudore e Daniel 8.kod II .kendo sigande moko wacho ni,moro nothinyore kawuok yo podho chieng karingo matek ma tiend ok mul piny .ne en gi thing achiel marabut e pat wang'e .Kane ochopo but in man gi bunge ariyo mane aseneno a kochung e bath aora cha,

ne omwamore kuome gi tekone duto.

v. "Tung' achiel no" ne siemo Alexander (Ruodh mokwongo mar Greca matindo 21) ng'a mane oloyo "Yim" cha Ruodh.

Ruodh Persia matindo 20 Alexander bende owuo kuome e Daniel 11:3-4:

1. Weche mane Daniel okoro, e higni mag alufu B.C ma nochopo kuom Alexander ne okaw higni alufu ariyo mondo ni ne gichop kare e higni mag alufu ang'weny B.C.

Jo Yahudi Oriti.

- Gima nyalo moro ng'ato e ekorni enii Jerusalem, kod joge ne ok monji .Alexander ne ochike yimbo .mar milambo,tok kobekawo Syria.Ne okelo Jerusalem kendo ochiko yor tho nam mar Gaza mane okaw e higni 332 B.C.Bange nochomo Jerusalem.

Jerusalem notelne gi ja yahudi ma niluongo ni Jaddua, mane en Jadolo. Jadoloni ne owinjore gi ruodh Darus mar Persia ni ok gibi Rethore kode. To ma nowango I Alexander.

Kawe Alexander, nosekawo Gaza, nochiko Jerusalem to Jaddua, jadolo ka nowinjo

wachno ne chune ochandore ni en ebwo chandruok kendo ne ok ong'eyo kaka ne onyalo room gi jo makedonia nikech ruodhe ne ok morgi kaka ne chune ok owinj dwaroni .wewegi wayudi e Jerusalem , Ant ,Book xi ,chapter viii. Section 4

Jaddua ne koro onyiso jogi mondo olem kendo otimre Nyasaye misango. kendo nyasaye onyise elek kaka odhi room gi Alexander kod jolwenje kendo ma ekaka ne giromo.

Kane Alexander oneno ji man'eny ka orwako lewni ma rachere ka jadolo to orwako lewni ma rabuor to jadolo maduong to arwakore gi law mar dolo gi ogute molos gi dhahabu, nying nyasaye bende ondhi e wiye, ne odhi irgi kende kendo omiyo nyingno mor ka mokwango ogoyo salute enyim jadolo maduong'.

Alexander beng' nowacho niya:

"ne aneno ng'at ni elk kaka owrakore ni ka an Dios e piny Makedonia, ka are a penje kaka anyaloloyo kendo telone piny Asia

.Nyisa ane kaok ideko... Bang'e ne gikelone Buk mar Daniel kaka ne Daniel oneno efweny ni Achiel kuom jo Greek ne dhi loyo piny Persia .Ne oneno ni mano wuoyo kuome .(ibid section 5) .

Bang' mano, Alexander nowuoyo maber gi jo yahudi. wachni chopo wa e wach moro ni kare nyasaye nyalo chopo kor mare eyo ma ji ok par.

Wach ma wadhi mogik en mar Antiochus epiny pi phanes.

Bang' tho mar Alexander, pinyno nopogore ng'adi ang'wen (Daniel 7:6,8:8,22,11:4) Achiel kuomgi ne en Syria. Ma e gima Daniel nowacho koa Antiochus.

Bange' tung' moro matin o notwi, kawuok achiel kuom tunge ang'wengo. No-nyiso tekone, kochiko yo milambo gi yo wuok chieng'kod yo piny maber mar Israel. Ne odok motegno momonjo ogend lweny mag polo, tiende ni sulue, kendo ne owito moko kuomgi piny, munyono. To bende nopiem gi jotend ogend lweny mag polo, ni jatelono ogik, kendo

omiyo lemo mar Hekalu bende ogik. Kar timo misegni mane mi itimo polo, to richo ema ne timo, mi dinin maradiera ne owito kucha. Tungno notimo gimoro a moramodwaro.

Korni to ne ochopo eyo malit karne Antiochus no kawo Jerusalem kod Hekalu. Ne ochungo timo misegni mane itimo pile kendo oketo lamo nyiseche ne jo yahudi. ma e kaka ne oketogi.

Ne oketo ni ka nga'at orito sabbato kata otero nyathi ma wuowi nyang to ne imiye kum mar tho. mon mane ogudi kotero nyithindgi nyangu, ne igurogi kendo nyithigi gigo ne itweyo engutgi koliero. misegni mane itimo pile bende norumo. Altar mar nyaye mane iluongo ni Olympian zeus oger ewi mane itimo misango. Kweth mag nguruwe ne iyang'o lichinjo kanyo kendo ringagi ema ne itimogo misango. Kamale mar kamala ne okirie mor anguro.

Aluoro. Mare ne olil kod much anguro.

Wayudo wehegi e (Ancient History ni Bbile light, Miller, P.21)

Kindeni koro ndalogo mag jo Israel kata Juda ma ji ne iyango kendo chwako karaya maliet to Antiochus owuon ne ochopo nyaka kuma ler mar kama ler mar Nyasaye ei Hekalu kend okawo gima ne olos gi goldi. Ne ogero kendo mar misango amr jo Greek.

Chieng tarik 25,12,167; ewi kendo mane itamone Nyasaye misango wach ni wayudo The New Bible Dictionary, article. Antiochus").

Mogik Judas ja macedonia, kod owetene kod jo yahudi ne ochako okawo kendo Jerusalem bang' higni adek bang'e ne giluko Hekalu maler mi gichako gidwoko kendo lamo Nyasaye mangima.

Koro wayudo ni koro mar Daniel 8:9-12. en gima notimore ekinde Antiochus ma ne tipo mar gima dui timore malich nolinggo mano endalo mag giko, ma koro wantiegi.

Koro Masiemo Kendo ma Kawuononi.

Weche adekgo nyiswa ni Nyasaye ong'eyo e ndalo giko mana echakruone to be nyisawa ni nyasaye nyaka chop gima owacho.

Buge mang'eny mosendiki nyisowa mana gik ma timore. Nitie ma nyisowa weche mane ochopo kuom Kristo kende, moko kuom Johana, Ja Batiso, Judas Ja Iscariot kod Jomoko mang'eny Podho mar Israel kod Juda .Bende nokor migepe mang'eny kuom isaya, Jeremia kod mamoko. Chopo mar singo mane osingo Abraham kod kothe ema koro oningo wang'i.

Kaka nodwokne jo yahudi Judea e higno mag alufu auchiel B.C kendo e gedo mar.

Hekalu kod. podho mar Jerusalem A.D 70 gin koro madongo ma osechopo .Biro kendo potho mar Babulon masani bende en koro mane machiel.

Moloyo koro mane osechopo, koro sani weche mane okor koro chopo endalogi.

Potho mar nyithind Israel mag ringruok ka bathgi moko gin (Britain kod United States) bende chiegni chopo. Ma bende en gima ne okor endalo mag musa (Tim Jolawi 26 kod Rapar mar chik 28) Podhoni biro chopowa

etwech ma muma wuoyoe ka wacho ni endalo chandruok mar joka jakobo. kata msiar maduongo hie. bang'e ranyisi nowe e kor plo, kae to poya nono yesu Krsito nothinyu. Apoya nono bangi ranyisogo, ochieng ruoth ma ne duok Yesu Krsito mar ariyo kaka Ruodh kendo jadlo mar Jodolo nochopo .weche mokor bende wacho ni nyasaye dhi loso yo ma maka yie kendo otimo kinde nyaka giko momokwan kaka "joma kare" biro tonygo (Luka :21:36).

Dwarore ni mondo watim duore mar wuonwa. ka watimo tije mana monyisowa ni mondo watim, ka wapuodhore e ngima kaachielkod jomoko bende moselocho, mondo wabi wayud duong' kaka," kanisa maler", ma onge gi mbala kata chuodho .(Jo Efeso 5:27).

Ka watimo kamano to wabiro yudo yor tony kend wabiro chung' e nyim wuod dhano (kochopo kor ma Nyasaye osehacho kuom skeptie. (Good News magazine, December 1980).

Wach mar ariyo okor lwenje
Gima omiyo ji ok yiegi kor
mag muma en ni ji okopo
(cha kod duoko mar ngima
dhano.

Chalo ka gima weche mokor
ok donjne ji mangieny. To
mak mana wechegsiemo
joricho nikech nyasaye iye
wang gi richo man e piny –
Nyasaye ong'eyo kaka wadak
moleyowa. wehegi nyisoni
Nyasaye siemo piny nikech,
piny koro oseng'anyo kendo
loso lochne kende owuon.
Kende LOSO CITIKENE
OWUON MOGWENYORE GI
MAG NYASAYE KOD LOCHNE.
Wabiron yudo kumgi ka ok
wadewo ni weche mokor gin
weche ma nyiso ni Nyasaye
en ng'a kendo kendo ondikigi
ka siemo kaka dhano chalo.

Magi emoko kuom weche
mokor:

1. Jo rumi 3:16 kod ndiko
mamoko man e muma gin
weche mokor. To giwacho
nang'a?
- Kwan awe duoko mag YORE
MA DHANO ODAKIE.be piny
ngima nigi chandruok
kawuono?
(som somo mar 1, Gima
miyo piny nigi chandruok,
weche makor amg muma

ma due mar achiel –
Adek,2014, PP 17-19).

2. Wangi ane matindo 15 kadhi
nyaka eshlago abich.
3. Muma wacho nang'o kuom
dwaro ma dhano dwarogo
mondo oke sirikal achiel ebwo
piny ngima mondo gikel KWE
ka ok gingi'yo dwaro mar
Nyasaye ma Nyaka mane?
Matindo 17: som Jeremia
6:13-15, Jo Rumi 3:13-18, Isaya
59:8, Ezekiel 7:25 – 26 kod 1 Jo
Thessalonika 5: 2- 6.
4. Ng'a ma wacho ni en gi teko
mar kelo kwe Isaya 45:7.
5. Be ndikogi nyisowa ratiro ni
NYASAYE KENDE E MA NYALO
KELO KWE E BWO PINY
NGIMA: -
¿Kendo ni dhano ok nyal kelo
kwe epiny ka onge fwenyruok
amr ng'at ma nyaka nene?
6. ¿Be ji mangieny ngiyo
osefwenyo ni weche mokrgi,
mondiki gi gin adiera? To be ji
mangieny oyie kuom ndikogi
kendo ni gihulo gima
giwachono adiera: Ere kaka
inyalo ngieyo ni ji mangienym
ok oyie.
Kuom gima nyasaye wacho
endikogi. ¿To be giparo ni gin
kendgi giwegi ginyalo ginyalo
kelo kwe e piny?
7. Be ndikogi nondikgi e higni
1940 nyaka 2,700 mokalo. ka

ginyisowa ni jal ma wacho ni en emane ochiwo muche mondikgo muma NONG'EYO GIMA BIRO TIMORE NE DHANO ENDALO GIKO kakalo kuom yore mag dhano kod dwarone? Ka idwaro mondo I yud chenro ma weche mokor mawuok e muma pile pile to inyalo yudoge

www.cogwriter.com/news be Nyasaye a chakruok kaka sigand piny ne, biro bedo kendo gik ma waneno katimoregi? Juda 14-15 .be enoka ne en Janabi? Ang'o ma ne wachako kawaluongere kuom tich ma Janabi? Enoka bende nosiemo " joricho "nikech ne gikelo chike? Richo en Ang'o.1 Johana 3:4 be enoka nofwenyo ni Ruodh polo gi piny ne nyaka nyis piny ni timbene richo Juda 14-15.

8. Be ji mangieny oyie kuom nyasaye?

Be iparo ni yore mag piny nyalo kelo kwe kod dembruok ne pinje?

9. Wangi ane wachni:

Kinde lwenje ne okor e muma higni gama gi goma mosekalo.

Yesu nokoro ni ndalo mag giko biro chalo mana kaka ndalo noa. Kaka ndalogo ne gi lwenje eka ne biro bede

endalo giko. (Luka 17: 26, chakruok 6:5,11.

Jaote Paulo bende nosiemowa ni, To ng'e malong'o ni kinde mag chandruok nobedie endalo mag giko (2 Timotheo 3:1) . wachni nyiso gik mangieny molojo kaka ng'ato nyalo pare.

Losuru ni joga nyoroche nikech nek opong'o piny. kendo mier otimo mahundu lilo. (Ezekiel 7:23).

10. Weche mokor siemo mana ndalo mag giko ma piny nopong' gi jok ma okorito chike mag Nyasaye,jo mahundu,kod juma o oherero,Piny ma opong'mana gi timbe maricho nokere epiny ngima ,lweny kamaro a mora, kod nek nikech roho mar jochiende, nopong ji ni mane en e ja nek a chandruok (Johana 8:44) wadak endalogo. Dhano ok nyal kelo kusee piny, to mak mana Nyasaye kendo e ma nyalo.

11.Kaka timbe maricho mag jochiende medore e piny, lwenje kod mahundu biro medore mang'ieny kaka obedo ni dhano temo mondo okel kwe kamano. Lwenje pod obiro man medore ameda. Dhano temo kelo kwe to kata

kamano lwenje e ma medore. Jachien ema pod en Nyasach pinyin 11 jokorintho 4:4) stume K: wacho ni, ere kaka wanyalo chungo lweny ;e buge mar; Good news magazines ,December 1985).

12. Masira maduong hie kuro eka biro!

Nek malich kokalo kuom ribom ochik e pinje mag ugwe madiere. (middle East) jo lonj siemo,” pinje ma chiwo lwedo ne jo mahundu,” ma to biro chopo kodwa kanye?

Jo ma hundu medore e piny kata obedo ni sirikande mag piny kod jo ohala temo ni mondo othirgi. Ka wangiyo jo ohala.jo mahundu ne kwalo banks,teko ji ,neko,bende gi uso yedhema meroji ma ok oyiego kad gik mamako ,to kwonde ma igoyoe Arambe ok nen – gie joma hundugo pod loso mana yore ma moko ka gimanyo jok ma miyo gi lwedo mondo gibedo gi teko mao timo madongo ka gipuongjore lweny , kendo gibedo gi gige lweny kod pesa.

1. Eyo machielo, jok ma miyogi lwedo gin mama sirikal mako

ma oseyudi ni ema Konyogi. eyorni ema sirkal moko tiyogo kuom monjo jowetegi e yo ma ok. ong'ere kendo mayot ma ok gitiyo gi pesa mang'eny.

2. Pinje makonyo jo mahundu gi osemiyo gibedo gi teko mao timo gik maricho maloyo.mokwongo ,gi lweny ma gin go richokendo tekregi ng'eny ahinya Kendo mbom ginyalo or ma muoch kamoro kokalo kuom rimo (ekor yamo) maloto cocktails bende giseloso ;ma nyiso ni gin gi “ Rocket propelled Grenades ,” mamiyo onyalo ringo ekar yamo,bende giseloso.To pesa man'eny kod gi lweny mang'eny pod iloso Koro jogi medo jiwo dwarogi kendo koro “ mahundu maduong' koro medo mana biro ,somo plain Truth,May 1984).

3. Wang' ane mumo koro.

Ligangla noneggi ka gin oko, kendo ka gin ei udi, mi nyithindo nodong' kiye kendo mondgi nodok mond liete... (Rapar mar chik 32: 25).

Yaye, wuod dhano, ywagi kend chur, ni mar lingangla biro nego joga Israel kaachiel gi jotend gi duto. kuom mano tang' lweti 'ka chunyi lit. (Ezekiel 21:12) kendo ok

useyie mondo
maseng'adonu, mutimo
marach

Omiyo ka oyudo chandruok,
to ananyieru anyiero.

E e, anajaru ajara ka masira
obiyo kuom u ka koth
maduong' mokelonu
thangruok gi rem malit.
(Ngeche 1:25-27).

Unubed kuluoro idho kuonde
moting'ore kendo wuok
nobednu lweny.) (Ekleiates
12:5).

1. Eseche ma Josiasa, jo lendo
kod jotelo ma moko ok
oyieweche mag muma, Adier
en ni jok moyie kuom muma
to ong'eyo ni gigi duto lweny
gi nokor e muma.
2. Waseneno kako yiero medore
ameda e higni amg 2015 kod
2016, lwenjogo nokoro!
3. Olero ni! iweche mokor
DWARO MAR NYASAYE
mondo jo atheist kod jo
agnostic oyie!
4. Jo SKEPTIC kod JOMA OK OYIE
NYALO MANA WACHO NI
NYASAYE MANA KA GIKELO
KWE EPINY NE DHANO. To
neon mar dhano wacho ni ni
bang' hingi alufu ariyo mokalo,
pinje duto osechayo weche
mokor mawuok e muma
kendo gitemo loso kwe
mawinjore. (muam wuoyo

kuomgi ni gibiro lemo kelo
kwe e pinje mag Ugwe
madiere (Middle East) mag
higni matin to dwachgi ne biro
kethore bang'e kinde manok
kendo bang'e lweny nobed
mager(Daniel 9:27,ef :Daniel
11:31- 44).

5. Ma nyisowa malongo ni gima
muma owacho nyoka chop
kare .TO PINY OK DEW GIK MA
GINENO. To kata kamano jo
ma medo gi kiawa nyalo
ng'eyo gik malumore e piny
kuom sigand pinyin kendo
dhano ema ondiko gi – to ji adi
moseyie wachni?.
6. Weche mokor wuoyo kuom
higni mang'eny. MA DHANO
ADHANA OK NYAL WACHO!
Pinje oseketo jolweny
mangeny kendo giseluyo gi
pesa mang'eyo, kendo
gisekedho thuologi mang'eny
mondo gikel kwe ma nyasaye
osewacho ni dhano ok nyal
kelo.
To kata kamano ma ma
wabiyo neno eseche ma Ruoth
Nyasaye biro.
FWENYORE KENDO DUNJORE
MONDO OGENG' KETHRUOK
KOD JO LWENY MONDO
OKELNWA KWE MOGIK
EPINYNI.
7. Jo Atheist kod jo agnostic
bende kono penjore ni ng'a

ma biro nen odiochiengno!
Puonj duto te mawuok e
muma ochung' kendo ote
more gi...

Weche mokor ma nyasaye
osechiwo onge dhano ma
nyalo geng'e.

Kanisa nyasaye ema chopo
weche mokor.

To kaka man jo skeptic bende
wacho ni nenora ni muma
wuoto mana kuomgik ma koro
timore e ndaligi mag higni
alufu 19. Emomiyo giwacho ni,
"GIMORO AMORA MA MUMA
WACHO NI OBIRO GERO NI OK
NYALRE NIKECH EN GIMA
GILOSO E HIGNI MICHE
MOKO."

To kata kamano wan gi ranyisi
ni gik mane jog reek ondiko e
muma manyien e higni alifu
ariyo mokalo gin kaka
nondikgi.

Ang'o ne Yesu owacho ni
biro timore ne kanisa ne? be
ne obiro bedo maduong',
mong'ere kendo min kanisa
ma biro wuok kuome kaka
nyithinde? B kanisane no ne
biro bedo ma nigi puonj
moko maak ong'ere kod
riwore gi dinde mang'eny ma
nigi gwenyruok kuom
puonjruok?.

Ka de ni Yesu ngima kawuono
kend ochung kuom gik mane
owacho kuom kanisane, de
wayudo ni weche KORGO
CHOPO kare kuom kanisane
kendo magi e ranyisi.

1. Be yesu nolemo mowacho
ni kanisane biro bedo
achiel riwore mana kaka
wuor kod kristo nie e
achiel. Johana 17:20-23,11.
Be wuoro ne winjo yesu.

Plero ni: Nyasaye manyalo
gik moko duto osebedo ka
winjo kwayo mao yesu Kristo
kuom higni 1900 mosekalo.
Kanisa mar Nyasaye adier –
ma Yesu Kristo nogero – nitie
kawuono kaka RIWRUOK
ACHIEL MANGI KWE kendo
osenyuole kuom Roho bende
en ema omed gero ringer
Kristo. (som bugwa mogik ni
CONTINUING HISTORY OF
THE CHURCH OF GOD mondo
iyud puonjruok mang'eny.

2. Ang'o momiyo sani nitiere
dinde mang'eny? ka
Nyasaye adier duoko
kwayo mar yesu to ang'o
momiyo nitiere.

Kanise mopogore opogore –
to giduto ok gipuojn
machalre bende dinde gi gin
kanyakla gi kanisa achiel
mane Yesu owuoyoe kuome.

To be gin kaka kanise Nyasaye? To be, Kanise gi moko kuomgi OMAKORE GI PINYI? To bende gihero jo Siasa? Bende gidhi kaka piny dhi? To be kanise mar Yesu ne gbiro BEDO KAACHIEL GI TIMBE MAG PINYNI KOD YORENE? Johana 17:14-16.

3. To pogruoni oa kanye? Jok mawuondore ni gin Kanisa mag Kristo gi noa kanye?

Bende Yesu nomacho ni jopuonj mag miraimbo nodonj LING'LING e Kanisa? mathayo 7:15. To Petro bende nosiemo ji kuom jopuonj mag miriambo mane biro donjo e kanisa ling'ling ka ji ok ong'eyo mondo oketu puonj mar adiera 2 Petro 2: 1-3. To bende ne gidonjo e kanisa endalo mag Juda? Juda 3:4. To be noriembgi oko endalo mag Johana? 1 Johana 2:18-19. Muma ne ok gin achiel kuom Kanisa mar adiera ma Yesu nochako!!.

Ang'o mane otimore e kanisa mokwongo mane okelo dinde ma koro waneno sani gi?

Wan gi buk mosepuonjo punjgi kendo olerogi: iluonge ni (Continuing History of The Church of God (sigand Kanisa madhi nyime(puonj gi

yudore www.cog.org) moko bende walero pinyin .

Yesu nopuonjo ni kanisa mar adiera, en kweth matin " (Luka 12:32) kendo piny ochaye (Mathayo 10:22) kendo misando (Mathayo 10:23) kendo ne opuonjo I ji manok /matin e ma biro luwo yo madhi engima. (Mathayo 7:14;20:16) Jaote Juda nondiko ni Jomaler tin/nok(Juda 14).To Jaote Paulo to ne kweth matinno ni joma odong'(jo Rumi:11:5).

4. Higni mag alufu achiel mokwongo, ne nitie janbi moro mar mirambo, ma nyinge Mariko (ok mariko ma ndiko muma,

1. Ma en machielo mopogore gi mane ondiko muma) Ne owuodho kolando wachkendo opuonjo ataro kuom wach mawuok e muam kama ne iluongo ni Alexandria.Alexandria en achiel kuom bombe madongo mag telo mar Rumi .kendo kanyo nigi teko a hinga kuom loch mar Greco-Roman .Nying madong' moluor

nowuok, e barupe mag barnabus mag miriambo nowuok kuom Alexandria e higni mag alufu ariyo ' ariyo' kendo ne ondiko weche moko ni owuok emuma ngi' matindo 10:12) Ehigni mag alufu ariyogo ema ne okelo puonj mar miriambo mar Valentinus kod Basilides e boma mar Alexandria. Ehigni mag alufu adek, koro mar (cf Isaya 47) ne otigo eyo marach kendo puonj ma marian. Nochopo ne ji mang'eny.

2. Epiny Rumi joma ne lamo mithra nomedore kendo ji mang'eny nondonjoe to bende ne nitiere jok mane oyie kuom muma. omiyo dinde ariyogo ne yware (mano ekaka joluo mithra bende nobedie? Mithra ne e nyasache. Mawuowi marie no mane okie nyasaye lam. Jogi ne wacho ni oningo negi te jok mane oyie kuom kristo e higni mag alufu ang'wen.
3. Kane ogik e higni mag alufu 18, ja sigana

mliungo ni E. Gibbon, around 135 AD .Jok mane oyie kuom Kristo Jerusalem, noyiero ja Latin miluongo Marcus mondo obed jatendgi ,to ng'atno nopuonjogi ni mondo gigwenyore gi chike mag Nyasaye (ma gibbon ne luongogi ni " chike mag Musa") .mondo omor Jatend jorumi miluongo ni Hadrian .chikego chalo gi mag jo Rumi ma korosani omako oiny ng'ima.

4. Puonj machalo kamano ji mang'eny noyiego (en puonj machalo gi mane Simon Magus mane ja marcion kod montanus) kendo puonjno noloko pach jok mane ma Valentino mane chak puonji Alexdandria nochopo rumi kod kuonde mamako mi ne gichako puonje sigendni magi giveg. To wuro wacho ni puonjni jok mane odak epiny mag Asia mionr, kane obernegi puonjno to jatend gi nodagi yie bag higni

mang'eny. Kochakore e higni ma alufu ariyo.

1. Jo ji mang'eny ne ok odede puonj mane kanisa mane ni Rumi kod Alexandria.
2. Jogi noyie mondo oruak puonj mag sigendni ma piny e kanisa mondo ne giywa ogendni oriwore kodgi. Wangi ane gima ja nonre wacho.
3. Jogi ne wuondore gi nying kristo to puonjgi ne ok en mar kristo.
Puonkgi nopogore nyadi piero abich ma gin puonj mane ochopo Basilidian, Valentinians, The Marciontus To jogi ne tingre malo kokalo kuo bishobe gi kod dinde gi kaluwore ni ne gi joma osomo kaka Dakteche (Ajwoke kod) kod joma ne ochiwore tho nikech puonj ang'wen mag miriambo mane giyudo kuom kanisa mane ogwenyore gi puonj Joote. Puonj amg miriambo gi ne landore piyo kendo ji ne rwakogi. ne gichopo Asia kod Egypt kendo ne giwacho ni gin ebwo

Rumi bende puonjgi nochopo nyaka epiny wagunda .to magi duto notimore e higni mag alufu ariyo.

4. Ogendini mane wachni ochoponegi, ne gin jok mane ok oyie kuom mag musa, omiyo ne giyudo thuolo mar riwore kod dinde mar Jo Kristo many'eny to kata kamano puonjgo ne ok gin fwenyruok mane oa kuom Kristo kendo yie margi e mane giborogo .Puonj ogendni go ne omed jiw kendo obedo gi teko am koro gin mane jok mane ting'ere malo nikech wasikgi.(weche gi wayudo koa ” Gibbon E. Decline and Fall of the Roman empire , volume III, Chapter xxvii ca .1776 – 1788).
5. Ok wayie konchiel gi gima Gibbon wacho nikech thuolo emane Kanisa bende noyudore thuolo mar yalo. To sehegi bende emane Kanisa man Greco – Roman.

Koyudo thulo mar landore mi gin ema ne gibedo mang'eny ekinde dinde mamako mana.

- a) Kaka Gibbon nondiko kendo,
- b) Kabon obedo ni ji mang'eny osemako kit lemo mayore ma gilungo ni puonj mar jo - kristo to ok oningi obed kamano. To ma chopo mana achiel kuom mane Nehemia okoro.

Nopuodho ji kuom gi moko duto moa e pinje mamako (Nehemia 13: 30).

- c) Adier jo Kristo e higni mag alufu achiel ne ok ongiyo gima Nehemia nowuoyoe mi ne girwako timbe mag ogendni obed kaka achiel kuom yie margi. To Yesu kristo nosiemowa kuom lemo kaka joma okia Nyasaye. (Mathayo 6:7) Jo Kristo ok onengo bed gi " roho " mar piny kata hera mar piny. (1 Johana 2:15).
- d) Kata obedo ni muma siemo jo Nyasaye kuom gik ma kamagus to magi nomedo mana dhinyime e higni mag a lufu ariyo. Kendo nochako sikul ma ipuonje miriambogo Alexander, kendo notelne gi clement ja Alexndria bang'e origen ma puonjne aywayo jo kristo mang'eny moriwore gi Greco- Roman. To kata kamano puonj mang'eny mane ipuonjo e skundno ok gin puonj mabeyo mag jo Kristo. mane jo Katholik okowo kaachiel kod dinde mamako mane owuok kuome ma wacho ni gin Jo kristo.

- e) Olero ni: Muma siemowa Kuom " JOWUONG" mane odoyo ling'ling ei Kanisa KA GIWUODORE. Gidembore mana ka gima gi nyirombe .

- f) Ondiegi morwakore gi lep rombe ne odonjo e kanisa mar adier, bang'e gitelo kendo GIKELO PUONJ mag nyiseche mag babulon mana ka gima en mar Nyasye kendo chike kod timbegi mana mochalo ni ma ne e kanisa mar adiera ma Kristo. Ma en gima ne okor ni puonj mg nyiseche ne ibiro puonj ka gimakore gi nying Kristo mondo gitim mana timbegi mag nyisechegigo.

1. Joote Paulo nowachonegi ni adier mag gin mana jalup satan /jachien (2 Jo korintho 11:14 – 15) kendo gitimore mana ni gin joote mag Kristo ,to kare gin joote mag miriambo.(matindo 13).

2. Kane Juda ndiko e higni mag 67 AD, ne gisedondo ling'ling' gi puonjgi go kendo gi wuondore ka giloko NG'WONO chike nyasaye (JUDA 4). Jakobo kod petro nondiko kuom wach

mag kwedo chike Nyasaye. Jaote Johana kane ne ondiko ehigni mag 90 AD. eseche mane jo Miriambogi odonjo e kanisa kendo ndachgi nolala ne ok gi e achiel kod Kanisa Nyasaye. Koro sani giwacho ni gin ema gidwaro kelo dinde obed riwruok achiel ni mano e lamo mar adieri, To kata kamano jogi ok gi achiel kuom KANISA MAR ADIERA MAR Nyasaye mane Kristo achako (Johana 2:19).

3. Bende piny duto noyie kwinjo weche mag miriambogo kod sigendni mag jpuonj mag miriambogo kar winjo adiera mar Nyasaye? (1 Johana 4:5) To ma bende timore endalogi?
4. Be yesu nowacho ni ji mang'eny maok matin ne ibiro wuondi kawounoni? Mathayo 24:45, kod mariko 13:5-6. To Luka 21:8. Wacho

nang'o? Be ji mang'eny Koso matin mane biro yudo kwe machopo engim mosiko? mathayo 7:13-14. Ma be nyiso ni ji mang'eny mowacho ni gin jo kristo gin jo kanisa Nyasaye mar adiera. Be muma wacho ni Jo kristo mang'eny osewuondi gi Babulon wuondore ni gin dinde maluongore kendo tiyo gi nying Kristo?

5. Olero ni yesu nopuonjni jonabi kod jopuonj mag miriambo – kod kanisa ma ok mar adiera ma bende wuondore kendotiyo gi nying Kristo nowuogi to kata kamano gidagi puonj mane yesu okelo koa e polo.
6. Ma nyiso malong'o ng'eyo adiera olal kendo onge e piny to kata kamano kanisa Nyasaye to pod ni kode. Nikech Kanisa Nyasaye kendo e ma

pod orito adiera
mare kendo puonjo.

Kanisa no ema pod ochiwore
ne kaachiel gi joge ebwo
puonj kod teko mar Kristo.

1. Kata obedo ni piny ne
ogweny adiera to ginye
kuom NYING Kristo. To
ma bende e gima yesu
nowacho ni kanisane ne
biro yalo injili mar biro
endalo mag giko?(
mathayo 24:14).
2. Be kanisa nyasaye,
(madhi nyime) kanisa
Nyasaye kochakore e lug
tichne ma ni California
yalo injili ni?

Be kanisa yesu nigi imiyo
lwedo gi sirikal mar piny
Koso en mana gi teko “
matin” kendo kuom, “much
Nyasaye, motiyogo “
MARIEK” eyo malach mondo
oland siem mar kristo ne
piny ngima, (Fweny 3:8).

Olero: bedo ni kanisa Nyasaye
ma yalo adiera pod nitiere,
nyiso ni kare Nyasaye nitie.

Magi gin achiel kuom mane
Yesu owacho ni biro timore
ne Kanisane, timore
kawuono. To piny koro ochik
itgi ne sigendni kod mag piny
mamorgi mana kaka Yesu
nowacho.

Nonro nyiso malongo ni ne
nitiere grube ariyo mane
moro ka moro owacho ni
oyie kuom Kristo e higni mag
alufu a riyo /adek /nyaka
ang’wen.

Mokwongo ne en koriwo
Gre- roman (orthodox kod
Roman Katholik) mane
luong’ore ni “jomaler’, kaka
polycark mane wuok
Smyrna, Thraseas mar Nepas
ma North afrika. Jogi ne
puonjo ni Pasaka en tarik 14,
ne gikwedo ringo ma ok ler,
puonj maler mawuok
emuma manyien, ne ok giyie
ni ng’ato inyalo ndik e lweny
kaachiel gi puonj mawuok
emuma. duto ne girwako
kendo giyalo injili mar adier.

(i) Mar ariyo en mane
onego ji mang’eng
kendo osando
jomoko. Jogi noriwo
puonj kod
miriambo, giruako
weche mag tugo ko
miel, lama Mithra
kod tamere weche
moko mane ondike
muma.

(ii) Grube ariyogo ne
nitiere e higni mag
alufu ariyo, adek
kod Ang’wen.

Makwongo ne omedo bedo maduong to mar ariyo ne adek matin kendo ji ne nokie nokech sand kod nek .(Som bugwa mondiki ni Sigand kanisa madhi nyime).

(Continue History of The Church of God)

(iii) Grube ariyogo (kakalo kuom bedegi mang'eny pod nitie nyaka chil kawuono.

(iv) Giduto gin tiere nyaka kawuononi. Achiel en (Greco – Roman ma Puonj mi dinde te oloa kuome. machalo en (kanisa Nyasaye mar Adier). mag puonji ni achiel kuomgi emane puonjo adiera. Kendo nowuok kuom mano.

Be Yesu nopuonjo ni en biro bedo grube ariyo, to mar adieri ne biro bed kweth matin 9, Mathayo 7:13-14 kod Luka 12:32.

(v) kaluore gi puonj Yesu en ni oganda matho ne biro luwo

grube amrachno to jok matin kende e jo Kristo mar adieri.

Be Jaote Paulo nopuonjo gima chalo kamano? (Jo Rumi 11:5).

(vi) En mana kanisa Nyasaye mar adieri ma ochungne gi (Continuing Church of God) kanisa Nyasaye madhi nyime ma bende omoko kuom jaote Johana kod puonj to jotelo ma omoko kuom puonj mar Greco – Roman ekanise gi puonjo mana miriambo

1) Dinde mang'e ma wacho ni gi jo kristo Achiel kachiel ni gimoko kuome oluwo man puonj miriambo mare. (ok gite to mang'eny mane nitie kapok higni mag 700 A.D. oromo) ne ok gin e achiel kuom grube ariyo ma wapwonjore e bugni.

2) Mana kaka yesu olero malong'o ni jolupne biro bedo mana, kweth matin , (Luka 12:32) ma be ne ok nyal lal ,(mathayo 16:18) mana kwethmatin mane

owuok kuom kanisa
mar adieri e ma nyalo
bedo kanisa mar adieri.

Be yesu nowuoyo
kuomkinde ma nyasaye biro
kelo kwe ka ochungo gik ma
kuro iloso e piny ma nyalo
tieko ngima dhano epiny?
mathayo 24:21-22 (ma ne
wasepunjore e pwonjrujok
mokwongo).

3) Olero ni: ma bende
nyiso ni Nyasaye nitie
ne ong'eyo - kendo
ochano giko ma koro
waneno katimore gi. en
ema ne ochano weche
ma koro. **WAWINJO PILE
KA SIEMO CHOPO MA
WECHE MANE OKOR
KALUWORE KAAK
OWACHO NI INJILI
MONDO OBED KAAK
RANYISI NE PINY DUTO
EKA NOBI.**

4) Wach mar adek nokor ni
rieko okd kwan ji
nomedre mang'ny.

Ji mang'eny ok dew gik
mokor mane ondiki e muma
kaka chopo kare. Jo ma ok jo
Kristo ok dew. kaka weche
mane yesu owacho chopo
kare. Kendo ji mang'eny ok
ng'l weche adieri mokor
masiemo kanisa Nyasaye
mar adieri.

To itie weche mane okor
mosechopo kendo chakre ne
ndike weche man e muma
mang'eny.

Ma nyalo miyo kata ng'at ma
ok oyiekuom Nyasaye fweny
ni kare Nyasaye nitie kendo
en ma ochopo gi wasomo
awe gima monyis Daniel ni
biro timore endalo mag giko.
To in Daniel koro un kiatbu
kendo indhine gi odok nyaka
kinde mar giko chopi. To
kindeno ji mang'eny biro
ringo koni gi koni mondo
ong'e tiende gik matimore
(Daniel 12:4).

Sand ji ringo ma piyo piyo
moloyo kaka ne Daniel pare.

Eloso Computa mang'eny kod
ng'eyo mang'eny kuom tiyo
kode, omiyo rieke osemodere
e piny ngima kakalo kuom
internet.

Be weche mane okorgo
nochopo notimore?

Wang'l ane kendo wach
machiolo malero wechego
mokorgo.

Bang' mano malaika mar
Auchiel nogoyo tung'no mi a
winjo dwol moro moa e tunge
ang'wen mag kendo mar
misango dhahabu m, anie
nyim Nyasye.

Dwlone nowacho ni malaika
mar Auchiel man gi tung

niya," Geny malaika ang'wen
motue e aora maduong mar
Yufrate''

Omiyo ne ogony malaika
angw'en mane oseiki ni sano
gi odiochiengno gi dueno kod
higa no, mondo oneg achiel
kuom adek mar ji duto

Ne onyiso ni kar romb jolweny
moidho, farese ne oromo tara
mia ariyo. (Fweny 9: 13-16)

Ekinde mane ondiki wachno
kwani ji mane nitie epiny
ngima ne room mana million
200. thoro onge oganda lweny
mane inyalo choki maromo
kamano. omiyo fweny ni ne
siemo amna gima ne biro
timore endalo mag giko.

Mumani wuoyo mana
kuomchenro mag josiasa kod
jolweny ma koro medobed
mangienny endalowa gi.

Nga'at ma pache ler ok nyal
wacho....

Ni weche mane okor e higni
1900 mokalo ni otimore kuom
hawi. Kumed kod weche
mamaoko mokor ma wuok ma
wuok endiko.

Puonjruok kuom weche
mokore kapak watieko
puonjruogni wan gi wach mor
a chiel moneg wang'l.

Wae yudo ni kakalo kuom
weche mokor ni NYASAYE
NITIE. Bende waseyudo ni

Nyasaye nyalo gik moko duto.
kako onyalo duto kamano,
odwaro ni mondo wachiew
ngimawa duto ne CHIKNE KOD
LOCHNE. Ka waluwo Yorone
enigma wantieni. Ma egima
Jonabi duto te wacho chakre
chwech piny.

Jonabi ne ok gin joma ne
otenore gi din moro amora
kata paro kod timbe mag
dinde mag pinyin kata jo siasa
ma wuondore ni ong'eyo gima
biro timore nyime mondo ji
omigi endalogi. To ma e
chandruok ma jo nonro ma
sani kod jo non ndiko
timo. Jonabi ne gin Joricho kod
Josiem jo nyasayekuom adieri
/wach moro ma Nyasaye ne
oro ne ji, bombe kod oiny
kuom kum mane biro yudo
kuom liomo richo .Jonabi ne
yudo mana fwenyruok koa
kuom Nyasaye ma jang'wono
kosiemo joge mondo olokore
okumogi.

Jonabi gi kata kawuononi
gisiemo pinje mondo odog
kuom Nyasaye ma ong'eyo
pogo gima rach kod gima ber.
Weche mokor siemo dhano
mondo OLOKORE nikech kum
mabiro nike Nyasaye ohero
mondo dhano ong'egi. Adier
Nyasaye ok tim gimoro mak
okoro jotichne ma jonabi

(Amos 3:7) Nyasaye osingo kokalo kuom weche mokor nomiwa.

Siem mondo walokore wadog e yore nikech mano e yo makare.

Puonj duto kuom weche mokor wuok e (2 Ruoth 17:6-23).

“ eka ruoth Asuria monjo piny Samaria duto” Kinde no moko no Israel “ Nang’o? nikech jo Israel notimo richo enyim Nyasaye ma Nyasachgi ... nigilamo nyiseche mamoko kende ne giluro timbe mane ruodhi mag Israel oketo timbe mag ruodhi mag ogendni mane Nyasaye oriembo epinyo mondo owe ne Jolsrael thuolo Ruoth Nyasaye ne osiemo jo Israel kod jo Juda koronegi Jonabi gi, kor wach duto kawachonegi niya “ weuru yoreu maricho UMAK CHIKENENA GI BUCHENE MA JONABIWA MANE AORA ONYISO KWEREU”.(MATINDO 6-13);

Jonabi mag Nyasaye ne gin jok mane otiyogo kowuoyo gi joge konyiso gi chikene eseche ma gibayo yo kendo giweyo.

“ To kata kamano ne gidagi weyo yorego, nokech ne wigi tek ka wi kweregi mane ok oyie kuom ruoth Nyasaye ma

Nyasachgi .. omiyo ruoth nyasaye nodogi nyikwa Israel duto .. NYAKA RUOTH NYASAYE NOGOLO ENYIME KAKA NOSEMIYO JONABI NE DUTO OWACHO .

Jonabigo nonyiso ji ni mondo owere gi timbe mamono. Kendo ne gilero gik mane biro timore ne piny. kod sirikal ka gisemonegi chike mag Nyasaye.

Weche mokorgi nyiso malong’o dwaro Nyasaye ne dhano duto. ka dhano ok dwar winjo dwaro mar Nyasaye kendo ok orito chikene, to obiro nyisore en owuon e .. .

1. Epiny mondo, okum jok ma ok oluore kendo OKEL KWE NE PINJE DUTO.
2. Adieri I ka ng’ato ochiko ite ne weche mokoro mawuok e muma, miyo obed ka oikore ne duok yesu (Luka 21:36) ka wamedo en ni, Adieri mag weche mokor kod gik matimore e piny , oromo miyo jo kristo olok pachgi kod ngimagi kaka onengo gitim(cf Jo Rumi 13:11-14; 2 petro 3:10).
3. Wach machielo momiyonyaka wachik itwa ne

weche mokor mag
muma en ni mondo
wuondwa kod jonabi
mag miriambo kod
puonj ma ok adieri.
Mano emomiyo nitiere
puonj kod weche
mokor.

En ema ne opogo mich ne ji
moko mondo Joote, to moko
Johul wach kuom Nyasaye,
kendo moko joland wach,
maber, to moko jotend jo-
kristo to moko jopuonj.

Ne otimo kamano mondo omi
jo-nyasaye duto joma ong'eyo
tichkonyo ji, kendo tich gero
ringer kristo,

Nyaka chop wan duto wabed e
a chielma wayudo nikech
wabed wayie kuom wuod
Nyasaye, kendo wang'eye. Eka
wanabed joma otegn chutho,
kendo wanachop e ranginy
mogik mar kristo.

Koro ok wanachak wabed ka
nyithind mayomyom, ma
yamo mar puonj moro amora
uko m kendo tago, ka ji
maricho wuondwa gi riekogi
ma gidwaro witowago

Ooyo, wabed jo adieri,
kwawuotho e hera, mondo
wadngi, e weche duto e kuom
kristo en e wich,

Kendo ringruok duto,
ochomore kuom, komakore gi

leche duto ma en –go ema
omiyo fuoni ka fuoni tiyo
techno kuom mano ringruok
dongo kendo gerore kuom
hera (Jo Efeso 4:11).

4. Kuom higni mang'eny ji
osebedo kawacho ni
giko kore ne chiegni.

5. E higni mar alufu 21 ne
olandore kuonde duto
ni piny kethore. To
kuom jok ma winjo
matter weche moko e
muma

1. Ka oneno gik matimore mane
okor e muma to ne nyalo
ng'eyo ni mano ne en mana
miriambo.

Ji osebedo ka koro kethruok
piny kendo moko pod medo
mana koro.

To kata ka ang'oma timore
piny ok nyal rumo e hingani
kata manyien kata mana e
higa maluwe.

2. An to ang'eyo nade?

Mokwongo, jaote petro
nondiko wach moro ka:

Omioyo wamedo yie matek
moloyo kuom wach mane
jonabi okoro. Ber mondo un
wachno chith, nikech kaka
taya maliel kama otimo
mudho, nyaka piny yawre, mi
sulwe mar okiny wuog ka
rieny e chunyu. (2 Petro 1:19)

Ma e kaka kanisa nyasaye madhi nyime (continueing church of God) en.

Oningo wangi' weche mokor mag muam mondo kik jopiny mag miriambo kata jok ma wacho ni piny kethore kapok ogik ndalo ma muma owuoyoe ochopo wound (2 jo thessalonika 2:2, jo Efeso 4:14).

Weche mokr nyisowa ni Nyasaye nitie kendo dwarone nyaka timore. Jomogeno kuome ok oningo luor kuom gima gi wacho kata timo eoiny (Luka 12: 32).

Muma owacho gik ma nyaka timre. To mano bende nyiso ni wadongo kuom ng'wono mar ruodhwa Yesu kristo 2 petro 3:18).

Dongruok /ng'yo wach Nyasaye bath en weche mokor amnyisowa ni piny ok muma otimore.

3. Ang'o momiyo wang'iyo weche moko mondo watim kinda e ringruok kod e roho mondo kik wuondwa kod jogo ma wuondore to ok ohero adieri chuth.

We mondo wachak wang'l ane kendo jo Rumi 3 mondo wang'l ni

ang'o Moningo Nyasaye osesingo kum endalogi.

1. Mokwongo, be wach mar nyasaye nyalo donjone dhano Jo Rumi 3:11.
2. To Kaonge teko mar nyasaye, be dhano kod parone ng'eyo wachne? Matindo 11 ka dhie rumo kaonge fwenyruok mar nyasaye, Be dhano nyalo manye mi ng'eyo kod chenrone? Donge ma egima wase puonjore e puonjruok maro e puojruogni.
3. wang'i ane matindo 12. Bende dhano osebedo mana katimo dwaro owuon? Yorego go bede emag Nyasaye? To bende Nyasaye osehacho ni dhano osebayo yo moweyo?
4. Bende matindo 12 nyiso ni nyasaye osehacho ne dhano yo mondo oluw to dhano ema otimore luwo yorno? Yo mane machielo ma dhano oseweyogo Nyasaye? to bende pinje ok ong'eyo kendo dwaro mare ok giyie luwo kaluwore gi tembe mag piyni? To timbego / yoregi go kelonegi mor koso kelone Nyasaye mor? Akwayi ni ka nyalore to indik duoko mag penjogi.
5. Ji adi matimo tim makare ma ok tim marach? matindo 12. Be inyalo wacho ni piny ngima oyie gi dwokone?

6. Oleroni Adieri en ni jo SKEPTIC (jo ma ok oyie kuom lamo gimoro amora) kod jo ATHESITS (lamo nyiseche mamok) TAMORE WECHÉ MOKOR MA WUOK E MUMA NIKECH OK GIDWA TIMO DWARO MAR NYASAYE! kodwaro mana ni mondo gitim mana pachgi giwegi to ma biro kelonegi kuyo, chnadruok, touché, lweny kod tho? To jomoko wachno ok ochuno kata obedo ni gi wacho ni giyie kuom muma kamano.

Kata mana jo tim nonro ma wacho ni ong'eyo nyasaye riambo nikech GIDAGI LUWO CHIKENE " Ng'at ma wacho ni" angieyo to ok lich Chikene en ja miriambo " kendo Adieri onge kuome" (1 johana 2:4).Ji mang'eny gwenyo weche moko manie muma mondo gitmgo mana dwarogi giwegi ka gi kwedo chik /buche mag Nyasaye .

Ok en gima wuoro mondo wangi ni Nyasaye nitie. Weche mokor lero ni eseche am wayie ni entie.

a) Wan gi thuolo mar Ng'eyo and rito dwarone ma oseketo kuom chikene, dwarone kod buchene!

b) Wachn I onengo wach jo kristo mang'eny ok kony tich Nyasaye ma sani dhi nyime endalogi mag giko. Emomiyo ok weche mokor ok nyal donjonegi kata obedo ni gin jo laodekiam (Fweny 3:14-22) kod jo sarde) fweny 3:1-6) jo tendgi ema nyisogi kamano.

Ng'at man gi it mar winjo mondo owinj gima muma wachone kanisa (Fweny 2:7,1117,29,3:6,13,22).

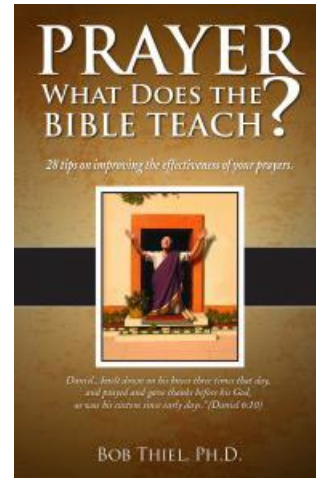
c) Nyadi biryo e muma, yesu nysio kanise mag nyasaye mondo ochik, itgi ne gima muma wacho ne Kanise, Ng'eny weche gi weche mokor kendo migeno.

d) To jo kristo mang'eny weche mane kristo owacho ok donjonegi weche mag adieri mane okor ma gin mana weche manyisa gik ma timore nya e higni mag alufu 21 ok duonjonegi.

ADIERI NYASAYE NITIE

i. Sani koro wadwaro ng'iyo weche mokoo ma nyisowa ni adieri nyasaye nitie. Nyaka bend ni nitie ng'at mane otiyo gi dhano mondo ondik muma e higni mang'eny mosekelo.

- ii. Pod obiro mana medo betie mondo onyis pinje ni entie kochopo weche mane okor e muma.
 - iii. Mana Nyasaye mangima kendo tiye ema nyalo chopo gima ok oyie kod joma lamo nyiseche wacho ni ok nyalore kuom dhano.
 - iv. Kata mana teko mar riwruok mag pinje ok nyal gero gima Nyasaye owacho ni “ok nyal ger”.
 - v. Weche mokorgi bende ne ok nyal ndiki to ka gigo osetimore (To koro..)
- 1) Waweyo oko gik ma joma oko oyie (Agnostics Makore go ka giwacho n imago nondiki. Tok ka gigo osetimore).
 - 2) Jonabi mane ondiko muma nosetho ne ok ginyal chopo gima ne gindiko. maka mana Nyasaye mangima kende e ma nyalo chopo gik mane omiyo jonabine ooro e hingi mokalo mang’eny ma ok orem. **KENDO ONGE MANYALO KADHO, MA OK OTIMORE!**

Weche piero ariyo gaboro: ma nyalo miyo lembwa chopi: mar 5: Ma buk ma puonjowa kuom lemo, mogo chopo gi (continuing church of God) ogoye gi Bob Thiel.

Ma en puonruok mar a bich kuom puonjuok kuom lemo. Osebed ka iwacho ni,” kanise Nyasaye osiko goyo chonge piny,” ma en yoma nyiso jo kristo mondo olem seche te. Eyo mane?

Ebuk mokalo, lemo ne oler tiende kendo yore 21 ne oler kendo ondiki e bugni, moko adek oseler kochokore gi mar 21.

Wach ma 22; lemnwauru ne jotendu .

Jotelo moko ne okwayo jo Nyasaye mondo olemnegi kendo ne gitimo.

Wang’I ane ni e muma mayien to? Jo moo paro ni chnadruck ma dhano nigo biro rumo ka gigoyo ombulu kend ging’ayo

muma wacho ni onengo walemue jotend mag piny kod Jotend sirikal ma niggi teko kuom rito ngimawa.

1. Koro wach mokwongo ma akwayo en ni mondo ji oter ywakgi ir Nyasaye ka gilamo kendo gisaye ni ji duto, kendo gigoyo erokamano
2. Nyaka gilem ni ruodhi gi jotelo duto, mondo wadog e ngima mokue kendo moboch, kwaluoro Nyasaye, kendo ka wan joma odimbore chuth.
3. Lemo ma kamano en gima ber kendo malong'o ni nyasaye jaewarwa. (1 Timothy 2:1-3).

Ji mang'eny ni chnadruc kod sirikal gi jotelo kaluwore gi dwarogi. Ber ilemonegi kaka sirikal mar piny ng'ima dhi, muma bende wacho wacho ni lemuru," kendo obedne Jerusale (Zaburi 122:6).

Wach ma 23: lem kokalo kuom yesu

Nitie nying achiel kendo ebwo piny ngima ma nyalo kelomwa warruc: e yesu. (tich joote 4:19-12) oningo warruc yesu e lembwa, ma ok onyiso ni walame, to mano be nyalo mana timore (e.g Tich Joote 7:59) oningo wang'eni

wanyalo biro ir wuoro kakelo kuom yesu mane omiyo wang'eye.

Buk mar jo Hibrania puonjowa niya? Emomiyo koro wamakuru yie mar wahulo matek, nitech wan gi jadolo maduong' nosedhi nyaka enyim Nyasaye. en yesu wuod Nyasaye

Wan gi jadolo maduong' manyalo kecho nyawowa nitech noteme e yore duto ma wan bende itemowae, to ne ok otimo richo.

Emomiyo wasuduru gi chir e nyim kom Nyasachwa mang'won mondo okechwa kendo okonywa kuom ng'wonone e kinde ma wadwaroe kony. (Jo hibrania 4:14-16).

Oningo kendo dwarone ni mondo wasud enyim kom duong' mar ng'wono nitech yesu kristo.

Wang'i ane bende gima yesu nopuonj:

Kendo gimoro a mora mukwayo e nyinge matin,. Mondo wuoro oyud duong kuom wuowi.

Adieri, gimoro a mora mukwayo e nyinga natim. (Johana 14:13-14).

Wacni be nigi gikone? wang'l ane gima joote Paulo wacho. Anyalo chomo gik moko duto tir kuom teko ma kristo miya (Jo Filipi 4:13).

Paro ma e chunya nyaka bed machal gi paro mane kristo yesu nigo (Jo Filipi 2: 5).

Luuru timna mana kaka an bende aluwo tim kristo. (1 Jo korintho 11:1).

Ka ilokori ma obatisi kendo iyudo teko mar Roho maler mar Nyasaye, rem Yesu koro oseluoki ibed kuom maler (Fweny 1:5) ka igeno kuom yesu adieri to inyalo timo gik moko duto kuome.

Tem mondo obed gi paro mane yesu nigo jaaote Joahan nondiko niya:

Gimoro amora ma ukwayo enyima wuoro notimnu (Johana 16:23).

Nikech yesu e misangowa. omingo walem. kwauru wuoro enying yesu. eseche te kalemo to atieko enying yesu kristo kaluwore gi dwaro mar Nyasaye: Yesu e jag ach e kinde dhano okd Nayasaye (1 timotheo 2: 5). Kik ulem enying mingi kata nying jomoko nono.

Puonjwa mang'eny kuom lemo nitie e buk moro mopuonjo lemo: mondiko gi dho ngere ni: what does the Bible teach?

Wachopo Mathayo 24:14
Kod Mathayo 28:19-20

Kanisa Nyasaye Mopod dhi nyime

www.ccog.org

Puonj mar weche mokor mapilepile

www.cogwriter.com

CCOG.ASIA This is a website focused on Asia. It has articles in Mandarin Chinese as well as some in English, plus some items in other Asian languages.

CCOG.EU This is a website targeted towards Europe. It has materials in many European languages.

CCOG.IN This is a website targeted towards those of Indian heritage, and includes materials in Hindi.

CCOG.NZ This is a website targeted towards those in New Zealand.

CCOGCANADA.CA This is a website targeted towards those in Canada.

CDLIDD.ES La Continuación de la Iglesia de Dios.

This is the Spanish language website for the Continuing Church of God.

PNIND.PH Patuloy na Iglesya ng Diyos.

This is the Philippines oriented website with items in English and Tagalog

ContinuingCOG channel
www.youtube.com/continuingcog
ContinuingCOG Africa channel
www.youtube.com/ccogafrica

BibleNewsProphecy channel
www.youtube.com/BibleNewsProphecy
Luo Edition

